

Юрти бойнинг
ўзи бой,
Меҳнат қилганнинг
қўли мой.

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqq boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2013-yil 27-aprel, shanba №34 (8579)

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ
АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ
СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

Ассалому алайкум, ҳурматли депутатлар!

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, азизлар билан, Андижон аҳли вакиллари, депутатлар ва фаоллари билан кўришиб, барчангизни соғ ва бардам кўриб турганимдан ва шу фурсатдан фойдаланиб, сизларга, сизлар орқали бутун вилоят халқига ўзимнинг чуқур ҳурмат ва эҳтиромимни изҳор этишдан бахтиёрман.

Мажлисимизнинг кун тартибига ўтишдан олдин, аввало, сиз, Андижон элининг ҳол-аҳолини сўраб, тинч-омон юрганингиздан хабардор бўлиб, барчангизга куч-қувват ва янги омадлар тилаш менга ҳақиқатан ҳам катта хурсандчилик етказди.

Ҳаётимиз қандай шиддат билан ўзгараётганини ҳисобга оладиган бўлсак, сиз ҳурматли юртдошларим билан қанча тез ўчрашиб туриш, ён-атрофимиздаги аҳвол, пайдо бўлаётган турли муаммолар ҳақида фикр алмашиб, уларнинг ечимини топиш зарурати ва эҳтиёжи кўпайиши табиийдир.

Бугунги учрашувимизга ҳам шу кўз билан қараб, Андижон аҳолисининг ўтган давр мобайнида қўлга киритган ютуқларини сарҳисоб

қилиш билан бирга, сизларнинг эртанги кунни қандай кўраётганингиз, режа ва мақсадларингиз билан яқиндан танишиб, бир ёқадан бош чиқариб, ҳаракатларимизни бирлаштириб иш тутсак, айти муддао бўлур эди.

Ҳеч шубҳасиз, мамлакатимиз қўлга киритаётган, жаҳон ҳамжамияти тан олаётган ютуқ ва марраларга эришиш йўлида бутун Ўзбекистонимиз қатори Андижон вилояти меҳнаткашлари ҳам муносиб ҳисса қўшаётгани, кўп соҳаларда етакчи ўринларни эгаллаб келаётганини эътироф этиш, вилоят маркази, барча шаҳар ва қишлоқлар қиёфаси тубдан ўзгариб, тобора обод бўлиб, халқнинг ҳаёт сифати ва даражаси юксалиб бораётгани албатта барчамизни қувонтиради ва мамнуният етказди.

Ҳақиқатан ҳам, Андижон вилоятида кейинги йиллар давомида амалга оширилган ишларга ҳолисона баҳо берар эканмиз, бошқаларга намуна қилиб кўрсатишга арзийдиган ютуқ ва натижалар ҳақида кўп гапириш мумкин.

Кейинги етти йил мобайнида вилоятнинг ялпи ҳудудий маҳсулоти 2 баробар, саноат 2,9 баробар, қишлоқ хўжалиги 1,6 баробар,

пуллик хизматлар 2,7 баробар, қурилиш ишлари 3,4 баробар ошганини қайд этиш зарур.

Бу рақамларни гапириш албатта осон. Лекин уларнинг ортида қандай машаққатли меҳнат ётганини, ўйлайманки, ҳаммамиз яхши тушунамиз. Ҳаётга ҳолисона кўз билан қарайдиган одам бу рақамларни эшитиб, ҳайратга тушиши табиий.

Эътиборли томони шундаки, бундай ижобий ўзгаришларни бугунги кунда бутун Андижон вилоятида, қишлоқларда ҳам, шаҳарларда ҳам қуриш, кузатиш мумкин. Сизларнинг бундай ютуқлардан ғурурланиб, лекин уларга махлиё бўлмасдан, яна янги марраларни эгаллаيمиз, доимо олдинга интиламиз, деган кайфият билан яшаётганингизни барчамиз яхши биламиз ва юксак қадрлаймиз.

Шу борада бир фикрни алоҳида таъкидлаб айтмоқчиман: кимки бугунги кунда Ўзбекистонда амалга оширилаётган улкан ўзгаришларни кўрмоқчи, улардан тўлиқ хабардор бўлмоқчи бўлса, биринчи галда Андижонга келсин, ўзини андижонлик деб атайдиган одамларнинг меҳнати, ҳаёти, бугунги ютуқлари билан яқиндан танишсин.

(Давоми 2-бетда.)

Шу йил 26 апрель куни Халқ депутатлари Андижон вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон дунёда кўпчилиكنинг ҳавасини келтираётган ютуқ ва марраларга эришиши йўлида бутун мамлакатимиз қатори Андижон вилояти меҳнаткашлари ҳам муносиб ҳисса қўшаётганини, кўп соҳаларда Андижон етакчи ўринларни эгаллаб келаётганини алоҳида таъкидлади. Вилоят маркази, барча шаҳар ва қишлоқлар қиёфаси тубдан ўзгариб, обод бўлиб, аҳолининг ҳаёт сифати ва даражаси юксалиб бораётгани барчага ғурур ва ифтихор бағишламоқда.

Кейинги етти йил мобайнида вилоятнинг ялпи ҳудудий маҳсулоти 2 баробар, саноат 2,9 баробар, қишлоқ хўжалиги 1,6 баробар, пуллик хизматлар 2,7 баробар, қурилиш ишлари 3,4 баробар ошди. Саноат соҳасини модернизация ва диверсификация қилиш ҳамда технологик янгилаш, мавжуд маҳаллий ҳомашёдан тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш борасида кенг қўлмали ишлар амалга оширилди. Халқаро бозорда рақобатбардosh, қўшимча қийматга эга бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган замонавий корхоналар барпо этиш масаласига жиддий эътибор қаратилаётгани ўзининг салмоқли натижаларини бераётди.

(Давоми 5-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

9 май умумхалқ байрами — Хотира ва қадрлаш кунини ўтказилиши, шунингдек, 1941-1945 йиллардаги Иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 68 йиллиги нишонлаши муносабати билан ҳамда уруш қатнашчилари ва ногиронларини моддий рағбатлантириш мақсадида:

1. Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига 500 000 (беш юз минг) сўм миқдорда бир марталиқ пул муқофоти белгилансин.

2. Мазкур Фармонни бажариш билан боғлиқ сарф-харажатлар республика бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги,

Ички ишлар вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги Молия вазирлиги ва Марказий банк билан биргаликда Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига ушбу пул муқофотининг тантанали ва байрамона вазиятда топширилишини таъминласин.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари ва-

зирлиги, Мудофаа вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, Бадий академия, Хотин-қизлар кўмитаси, Республика Маънавият тарғибот маркази, «Нуроний» ва «Маҳалла» жамғармалари, бошқа жамоат ташкилотлари билан биргаликда Ватанимиз озодлиги ва шаъну шарафи ҳимоячиларига бағишланган махсус учрашувлар ва маърифий-бадий кечалар ўтказсин.

5. Ушбу Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М.Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2013 йил 25 апрель

ГОЛИБ БЎЛИШ ОСОН КЕЧМАЙДИ

Пойтахтимизда ўқувчилар ўртасида ўтказилаётган 47-халқаро Менделеев олимпиадаси давом этмоқда.

7-бет

АМАЛДАГИ ЧЕМПИОНЛИК МАСЪУЛИЯТИ

пойтахт терма жамоасини жиддий тайёргарлик қуришга ундамоқда

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти талабалари Универсиадада спорт мусобақаларига катта ишонч ва қатъий билан ҳозирлик кўрмоқда.

15-бет

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Маълумки, илгариги замонда "Биз кўрмганимиз болаларимиз кўрсин", деган ният ва қараш, керак бўлса, армон билан ота-боболаримиз дунёдан яшаб ўтди. Бугун эса замоннинг талаби бошқача. Яъни, фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлиши шарт, деган шiori ҳаётимиздан чуқур жой олмоқда. Шу билан бирга, бугунги яшаётган одамлар, халқимиз ҳаётдан рози бўлиб, ҳеч кимдан кам бўлмасдан, эркин ва фаровон яшаши керак.

Бугун одамларимизнинг юриш-туриши, муомала ва кийиниш маданияти, айниқса аёлларимизнинг ўзига, ҳаётга қараши, умуман, халқимизнинг турмуш даражаси кескин ўзгариб бораётганига барчамиз гувоҳ бўлмоқдамиз. Бу, ҳеч шубҳасиз, ижтимоий-иқтисодий ҳаётимиздаги ўзгаришларнинг энг муҳим натижасидир.

Андижон вилоятининг ишлаб чиқариш соҳасида янги тармоқлар пайдо бўлиши билан бир қаторда, саноат соҳасини модернизация ва диверсификация қилиш, технология янгилаш, мавжуд маҳаллий хомашдан самарали фойдаланиш борасида кенг қўлмали ишлар амалга оширилганини таъкидлаш лозим.

Айниқса, халқаро бозорда рақобатдош, қўшимча қийматга эга бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган замонавий корхоналар барпо этиш масаласига жиддий эътибор қаратаётганимиз ўзининг ҳосили ва натижаларини бермоқда.

Бу борада иқтисодиётимизнинг локомотиви бўлган, ижтимоий ҳаётнинг маъно-мазмунини кескин ўзгартиришга хизмат қилаётган корхоналар, биринчи навбатда Асака шахридаги автомобиль заводи фаолияти ҳақида ҳар қанча гапирсак арзийди, албатта.

Бу корхонанинг мамлакатимиз учун бутунлай янги бўлган замонавий автомобилсозлик тармоғининг шаклланишига пойдевор қўйгани, юксак технологияларни, илгор илм-фан ютуқларини ўзлаштиришда қандай катта роль ўйнаётганини барчамиз яхши биламиз.

Хусусан, 2008 йилдан бошлаб, жаҳон автомобил саноатида етакчи ҳисобланган "Женерал Моторс" компанияси билан ҳамкорликда ушбу заводда машхур "Шевроле" бренди билан автомобиллар ишлаб чиқариш йўлга қўйилгани санотимиз ривожига янги тарихий босқич бўлди, десак, муболаға бўлмайди.

Айни шу асосда ишлаб чиқарилаётган автомобилларнинг тури, технологик хусусиятлари тўдан яхшиланиб, мутлақо янги платформалар негизда "Ласетти", "Спарк", "Кобальт" каби 8 хилдаги замонавий автомобил ишлаб чиқарилаётгани бу фикрни исботлаб турибди.

Маълумки, бугунги кунда кооперация асосида автомобилларга бутловчи ва эҳтиёт қисмлар етказиб берадиган машинасозлик корхоналари тармоғи юртимизда кенгайиб бормоқда. Биргина Андижон вилоятининг ўзида бундай корхоналар сони сўнгги етти йилда 47 тадан 108 тага, улар томонидан тайёрланган маҳсулот ҳажми эса 1 триллион 100 миллиард сўмга етди. Бу эса мазкур тармоқда меҳнат қилаётган ишчи-хизматчилар сонини 22 минг 400 кишига етказиш имконини берди.

Мазкур тармоқнинг мамлакатимиз иқтисодиётидаги ўрни ва аҳамиятини инобатга олиб, соҳани юксак малакали кадрлар билан таъминлаш мақсадида Асака туманида ихтисослаштирилган касб-хунар коллежини, Андижон муҳандислик-иқтисодиёт институти негизда Андижон машинасозлик институти, Тошкент шахрида эса Турин политехника университетини таъкидлаш лозим.

1996 йили бу ноёб ва улкан корхонани қуришга киришганимизда юксак технологияларга асосланган бундай заводни ўзимизнинг одамлар бoshқаришига ким ишонарди? Уша пайтда четдан туриб, Ўзбекистон энди автомобилсиз қолади, ўзбеклар фақат шофёр бўлиб ишлашга ярайди, деган турли-туман тухмат гаплар ҳам бўлган эди. Бугун Асакадаги заводнинг энг замонавий автомобиллар ишлаб чиқараётганини кўриб, ўша одамларга, қалайсиз энди, десангиз, улар жим, лом-мим деб овоз чиқаролмайди.

Ана шу заводни бугунги кунда ким бoshқармоқда, ким уни бутун дунёга машхур қилмоқда? Ўзимизнинг истеъдодли болаларимиз, Жанубий Кореяда, бошқа мамлакатларда ўқиб, билим ва малакасини оширган ўз ёшларимиз. Бу инсонларнинг барчасига ана шундай фидойий меҳнати учун шу юксак минбардан туриб, чин қалбимдан миннатдорлик билдиришни ўз бурчим деб биламан.

Вилоят иқтисодиётида

алоҳида ўрин тутадиган энгил саноат тармоғида ҳам кенг қўлмали ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Бу ҳақда кўп гапирмасдан, фақат айрим рақамларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Агар 2006 йилда вилоятда етиштирилган пахта толасини қайта ишлаш ҳажми 31,5 фоизни ташкил этган бўлса, 2012 йилда бу рақам 40 фоизга етди. Шу ўтган даврда қиймати 66 миллион долларлик 19 та йирик лойиҳа амалга оширилиб, 45 минг тоннадан ортиқ ип-калава, қарийб 9 минг тонна трикотаж полотно, 9 миллион донадан зиёд тайёр тикув-трикотаж буюмлари ишлаб чиқариш бўйича қўшимча қувватлар, энг муҳими, 3,5 мингта янги иш ўрни яратилди.

2006-2012 йилларда Андижонда пойфалар ишлаб чиқариш 8,6 баробар, чарм-галантерея буюмлари 11 баробар, мебель маҳсулотлари ишлаб чиқариш 13 баробар ўсгани ҳам вилоят иқтисодиётида амалга оширилаётган тўб ислохотлар самарасидир.

Вилоятда ўтган етти йилда 224,5 миллион долларга яқин чет эл инвестицияси, жумладан, 174 миллион 200 минг долларлик тўғридан-тўғри хорижий инвестиция ўзлаштирилди.

Ҳозирги вақтда бу ерда чет эл инвестицияси иштирокидаги 86 та корхона фаолият қўрсатмоқда. Ялпи саноат маҳсулотининг қарийб 79 фоизи, жами экспорт ҳажмининг эса салкам 89 фоизи ана шу корхоналар ҳиссасига тўғри келмоқда. **Вилоятда экспорт таркиби ҳам кескин ўзгариб, қайта ишланган ва тайёр маҳсулотлар улуши 87 фоиздан 95 фоизга ортигани айниқса муҳим аҳамиятга эга.**

Албатта, янги ютуқлар, қўлга киритилган марралар билан бирга, йўл қўйилган камчиликлар, ишга солинмаган кўпгина имкониятлар, барчамизни ҳали-бери ташвишга солаётган муаммолар борлигини ҳеч ким инкор этолмайди.

Шу нуктаи назардан қараганда, вилоят саноатини ривожлантиришда бир қатор муаммолар, номуносиблик ҳолатлари кўзга ташланаётганини очик айтиш керак. Масалан, ишлаб чиқарилаётган саноат маҳсулотларининг 92 фоизи Андижон, Хонобод шахарлари, Асака, Андижон, Шахрихон туманларининг ҳиссасига тўғри келмоқда. Қолган 11 та туманда эса бу кўрсаткич, афсуски, паст даражада қолмоқда.

Энгил саноат тармоғидаги фойдаланилмаётган имкониятлар ҳақида гапирганда, вилоятдаги йигирув

фабрикаларининг 63 фоиз қувват билан ишлаётгани албатта ҳеч кимни қониқтирмайди.

Андижон вилоятининг 2013-2015 йилларга мўлжалланган ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурда белгиланган лойиҳаларни ўз вақтида бажариш масаласи алоҳида эътиборни талаб қилади.

Катта ҳажмдаги лойиҳаларни амалга ошириш учун, албатта, вилоятдаги мавжуд салоҳият билан бирга, ҳукуматимиз, тегишли вазирлик ва идораларнинг куч-имкониятларини сафарбар этишимиз даркор.

Жумладан, "Ўзқурилиш-материаллари" компанияси вилоят ва туман ҳокимликлари билан биргаликда қурилиш маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича қиймати 25 миллион долларлик 174 та лойиҳани амалга ошириши лозим.

"Ўзфармсаноат" компанияси маҳаллий тадбиркорлар иштирокида яқин икки йилда умумий қиймати 10 миллион доллар бўлган 5 та лойиҳани амалга ошириши зарур.

"Ўзэлтехсаноат" уюшмаси эса вилоятда маиший техника маҳсулотларини ишлаб чиқаришга қаратилган, умумий қиймати 10 миллион долларга яқин 5 та лойиҳани амалга ошириши таъминлаши керак.

Шунингдек, "Ўзбекэнерго", "Ўзтрансгаз" компаниялари ҳамда тегишли тижорат банклари ишлаб чиқарувчилар ва истеъмолчиларни узлуксиз энергия манбалари ва молиявий ресурслар билан қафолатланган тарзда таъминлаш бўйича зарур чоралар қўриши даркор.

Ҳар қайси корхона, ҳар қайси ҳудуд, қолаверса, вилоят ёки бутун мамлакатимиз миқёсида бўладими, ишлаб чиқариш соҳаларини ривожлантириш, замонавий технологияларни жорий этиш, шиддат билан ўсиб бораётган рақобатга бардош бериш ва даромад олиш учун сармоя ва яна бир бор сармоя, яъни инвестиция керак.

Доймо изланишда бўлиб, эртанги кунимизни ўйлаб, ишчиларимизга муносиб маош тўлаш, уларнинг ҳаётини фаровон қилиш учун қўшма корхоналар тузиш, кичик бизнес ва тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш, бу борадаги сунъий тўсиқ ва говларни олиб ташлаш энг муҳим масала, десам, ўйлайманки, бу ҳақиқат бугун ҳеч кимга сир эмас.

Чунки айни шу омилар хисобидан Андижон вилоятининг энг ўткир муаммоларини ечиш мумкин, одам-

ларимизни рози қилишимиз мумкин.

Агарки Андижон воҳасида сугориладиган, ҳайдаладиган ер танқислиги, аҳолининг эса жуда зич яшаши энг мураккаб муаммолардан бири эканини инобатга оладиган бўлсак, айнан шундай йўл яқкаю ягона тўғри, ўзини оқлаган йўл эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда. Лекин, минг афсуски, айрим туманлар, хусусан, Пахтаобод, Улуғнор туманлари ана шундай йўлни жорий этишда, яъни четдан сармоя олиб келишда ўзини кўрсата олмаяпти.

Хурматли дўстлар!

Андижон заминидида шакллланган қадимий деҳқончилик мактабининг шухрати нафақат юртимизда, балки бошқа ўлкаларда ҳам яхши маълум. Тобора ривожланиб, бугунги кунда қишлоқда ҳал қилувчи кучга айланиб бораётган фермерлик ҳаракати айнан Андижон заминидида тобланиб, янги таҳриба ва куч топаётгани ҳеч кимга сир эмас.

Ўз ишининг чинакам фидойиси ва устаси бўлган андижонлик деҳқон ва фермерлар ўтган йили биринчилар қатори шартнома мажбуриятларини бажариб, 293 минг тонна пахта, 508 минг тонна бошоқли дон етиштириб бергани ҳар қандай тасанноларга арзийди.

Вилоятда кейинги олти йилда сабзавот етиштириш ҳажми 1,9 баробар, картошка — 2,2 баробар, полли маҳсулотлари — 3,5 баробар, мева — 1,8 баробар, узум — 2,2 баробар ортиб, уларни қайта ишлаш ҳажми ўсаяётгани айнан фермерларимиз ва деҳқонларимизнинг ишга ёндашуви ўзгариб, ўз ери, ўз мулкига эгаллик ҳиссиёти кучайиб бораётганининг натижасидир.

Чорвачиликни оладиган бўлсак, сўнгги олти йилда қорамоллар сони 1,6 баробар, парранда 2,2 баробар, гўшт ва сут етиштириш 1,5 баробар, тухум етиштириш 1,8 баробар кўпайганини кўриш мумкин.

Буларнинг барчаси нафақат вилоят, балки мамлакатимиз аҳолисининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондириш билан бирга, бозорларимиздаги серобчилик ва арзончиликни таъминлашда муҳим роль ўйнамоқда.

Бугун мен, мана шу юксак минбардан туриб, вилоятнинг миришкор деҳқон ва фермерларига ана шундай фидокорона меҳнатлари учун чуқур миннатдорлик билдиришни ўзимнинг бурчим, деб биламан.

(Давоми 3-бетда.)

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

(Давоми.)

Боши 1-, 2-бетларда.)

Табиийки, бундай ютуқлар туфайли фермерларнинг даромадига даромад қўшилмоқда, энг асосийси, уларнинг ўрта синф — мулкдорлар синфи сифатида мавқеи ошиб, қишлоқда ҳақиқатан ҳам ҳал қилувчи кучга айланмоқда.

Бу ютуқлар биринчи навбатда юрдошларимизнинг онгу тафаккури, дунёқарashi тубдан ўзгариб бораётганидан далолат беради. Бу одамлар энди 1990 йилдаги кишилар эмас. Мен юртимизда ҳам, чет элларда ҳам бир фикрни кўп айтаман: биз эришган ютуқларни, эртанги кунимизнинг қандай ёруғ бўлишини билмоқчи бўлсангиз, аввало лицей ва коллежларимизга бориб, ёшларимиз билан учрашинг, уларнинг ёниб турган кўзларига қаранг, шунда сиз кўп нарсани тушуниб етасиз, дейман ва бу сўзларда чиндан ҳам катта ҳақиқат бор.

Уйлаيمانки, ҳаммамиз яхши тушунамиз, ерни асраб-авайлаш, у билан тиллашиб яшаш керак. "Сен ерни боксанг — ер сени боқад" деган чуқур маъноли ибора, менинг назаримда, айнан ўзбек заминидан пайдо бўлгандек туюлади.

Табиийки, қишлоқ хўжалигида юксак марраларни қўлга киритишда авваламбор юқори ҳосилдорликка эришишнинг гарови — ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича амалга ошираётган кенг қўламли ишларимиз пайдевор бўлиб хизмат қилмоқда.

Бу ҳақда сўз юритганда, 2008-2012 йилларда вилоятда 6000 километрга яқин очик коллектор-дренаж тармоқлари, 225 километрлик ёпиқ горизонтал дренаж тармоқлари, Улуғнор мелиоратив насос станцияси, 180 та мелиорация иншооти, 365 та дренаж қудуқ ҳамда бошқа объектларда қурилиш ва реконструкция ишлари амалга оширилганини айтиш лозим.

Шу даврда вилоят бўйича салкам 55 миллиард сўм маблағ сарфланиб, 120 минг гектар суғориладиган ернинг мелиоратив ҳолати яхшиланиши натижасида **ғалла ҳосилдорлиги ўртача 6-8 центнерга, пахта ҳосилдорлиги 4-5 центнерга ошгани бу борадаги ишларимизнинг энг муҳим самараси, десам, ўйлаيمانки, сизлар ҳам бу фикрга қўшиласиз.**

Вилоятда қишлоқ хўжалиги техникаси паркинни янгилаш масаласига ҳам алоҳида эътибор берилмоқда. Шу мақсадда охириги етти йилда қарийб 53 миллиард сўмлик 2 минг 300 дан ортиқ замонавий техника

воситалари сотиб олингани ҳам буни тасдиқлайди.

Шу билан бирга, бу йўналишда ҳали кўп иш қилишимиз зарурлиги, айниқса, боғ ва тоқзорлар орасига ишлов берадиган махсус техникаларни сотиб олишга эътибор қаратиш, мавжуд техника паркинни ҳар йили камида 10 фоизга янгиллаб бериш лозимлигини қайд этиш жоиз.

Маълумки, 2011 йилда Асак тумани тўлиқ мева-сабзавот етиштиришга ихтисослаштирилди. Бунинг натижасида аввало туманда етиштириладиган мева-сабзавот маҳсулотлари ҳажми 45-50 фоизга ошириш, бозорларда нарх-навоини барқарор бўлишига, деҳқончиликда даромад анча кўпайишига эришилди.

Янги имкониятларни инобатга олган ҳолда, Республика озиқ-овқат корхоналари уюшмаси томонидан келгуси уч йилда вилоятда мева-сабзавотни қайта ишлайдиган 27 та, гўшт ва сут маҳсулотларини қайта ишлайдиган 48 та, шунингдек, бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган 140 та корхона янгитдан ташкил қилиниши мўлжалланмоқда.

Қадрли юрдошлар!

Андижон халқининг изланувчанлиги, ангиллиқ интилиб яшаш, ташаббускорлиги — ана шундай фазилатлари кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасини ривожлантиришда ўз ифодасини топмоқда.

Бугунги кунда Андижон вилоятида мазкур йўналишда фаолият кўрсатаётган корхоналар сони 22 минг 200 тани ташкил этаётгани ва айтиш шуда аҳолининг 80 фоиздан ортиғи банд бўлганининг ўзи кўп нарсадан далолат беради.

Агарки Андижон халқининг 80 фоизи тадбиркорлик ҳисобидан яшаётган бўлса, қани, айтинглар, бу соҳага одамларни жалб этиш учун яна қандай даъват бўлиши мумкин? Эришилган мана шундай маррани маҳкам ушлашимиз керак. Такорор айтаман, кичик бизнес ва тадбиркорлик йўлида мавжуд бўлган ҳар қандай сунъий тўсиқни олиб ташлаш лозим. Ҳуқуқ-тартиб доиралари ҳодимлари, вазирлар ва ҳокимлар буни чуқур тушуниб олиши шарт.

Ўзингиз ўйланг, тадбиркор ўз кучи, ўз сармояси ҳисобидан ўз ишини ташкил қилади ва шу орқали даромад топади. Бизнинг ишимизга халақит бермасангиз, ўз оиламизни ҳам, эл-юрт-ни ҳам боқишга ҳисса қўшамиз, деб меҳнат қилади. Бундай одамларни фақат қўллаб-қувватлаш, фақат ёрдам бериш керак.

Тадбиркорлик азал-азалдан халқимизнинг қонидан бор. Энг зўр хунармандлар, савдогарлар, усталар бизнинг юртимизда бўлган. Буюк бобомиз Амир Темур ўз даврида бу борада шундай тартиб ўрнатган эдики, унинг "Тузуқлар" асарига ёзилишича, агар салтанатнинг у чеккасида бу чеккаси ёш бола бир лаган тиллони бошига қўйиб борадиган бўлса, унга ҳеч ким дахл қилмас экан.

Бу билан улуг аждодимиз, ўзи ишламасдан, бошқаларнинг ҳисобидан кун кўрадиган ҳар хил қароқчи ва зўравонларнинг адабини бердим, бутун мамлакатда адолат ўрнатди, деб таъкидлаётганини тушуниш қийин эмас, деб ўйлайман.

Мен бир пайтлар эртанги кунимизни, келажакни ўйлаб, фермерлик ҳаракати-га ўтганимизда, фермерларга қарата, ҳеч нарсадан кўрқмасдан, олдинга боса-веринглар, ортингизда Президент турибди, деб айтган эдим. Бугун эса барча тадбиркорларга қарата айтмоқчиман: дадил қадам боса-веринглар, ортингизда Президент турибди.

Вилоятдаги кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг замонавий ишлаб чиқариш соҳаларига, хусусан, автомобилсозлик ва автомобилларга хизмат кўрсатиш тармоғига кенг жалб этилаётгани, умуман, замонавий сервис соҳасини ривожлантиришга катта эътибор берилаётгани аҳолиимизни иш билан таъминлашда, одамларнинг даромадини оширишда муҳим ўрин тутмоқда.

Андижон вилоятида 2007-2012 йилларда, яъни охириги олти йилда хизматлар ҳажми 2,6 баробар ортиб, мазкур соҳада қарийб 160 мингта иш ўрни яратилгани бу йўналишда кўп иш қилинаётганидан далолат беради.

Айниқса, мобил алоқа тармоғини кенгайтириш, 160 километрдан зиёд оптик то-лал алоқа линиясини барпо этиш, 44 та "Интернет-кафе" ташкил қилиш, автома-т телефон станцияларини юз фоиз рақамли тизимга ўтказиш бўйича амалга оширилган инвестиция дастурлари мобил алоқа абонентлари сонини 4,6 баробар, интернетдан фойдаланувчилар сонини 7,8 баробар ошириш имконини берди. Бунинг натижасида алоқа ва ахборот хизматлари ҳажми 3,7 баробар ўсди.

Ана шундай ўзгаришлар туфайли ялпи ҳудудий маҳсулот таркибида жами хизматларнинг улуши ортиб, 2006 йилдаги 31,5 фоиздан 2012 йилда 45,5 фоизга етганини албатта ижобий баҳолаш лозим.

Хурматли депутатлар!

Андижон вилоятида қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар асосида уй-жойлар қуриш дастурининг ижроси алоҳида эътиборга лойиқ.

Мен 2011 йилнинг кузида Андижон туманининг Ўрикзор массивида барпо этилган ана шундай янги ҳовли-жойларнинг эгалари билан учрашганимда, уларнинг юз-кўзидаги хурсандчиликни кўриб, бу иморатлар ҳақиқатан ҳам халқимиз орзу қилган, унинг кўнглидаги уйлар эканига яна бир бор ишонч ҳосил қилган эдим.

Ўтган тўрт йил мобайнида Андижон вилоятида 89 та мавзеда 2 минг 115 та намунавий уй-жой барпо этилиб, қўллаб оилалар шахар шароитидан асло кам бўлмаган қулай уйларга қўчиб кирди. Ана шу массивларда қарийб 100 километрлик сув тармоғи, 61 километр электр тармоғи, 76 километр табиий газ тармоғи, 56 километр ички йўللар ва бошқа инфраструктура объектлари барпо этилганини таъкидлаш лозим.

Сизларга маълумки, шу йил 16-17 апрель кунлари Ташкент шаҳрида катта бир ҳолқаро конференция бўлиб ўтди. Ушбу анжуманда Ўзбекистонда қишлоқ аҳолиси учун замонавий уй-жойлар қуриш тажрибаси ва эришилган натижаларни ўрганиш учун дунёнинг 60 дан ортиқ мамлакатидан, шунингдек, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки, Ислон тараққиёт банки, АСЕАН, ЮНЕСКО каби нуфузли халқаро ташкилотлар, молия институтларидан вакиллар, уй-жой қурилиши соҳасидаги йирик компаниялар раҳбарлари ва етакчи мутахассислар, жами 300 дан зиёд чет эллик меҳмон иштирок этди.

Анжуман қатнашчилари юртимизнинг бир қанча вилоят ва туманларида бўлиб, қишлоқ аҳли учун бунёд этилган уйлар билан яқиндан танишдилар, одамларимиз билан суҳбатлашиб, уларнинг ҳаётга қарашини, маданий савиясини, эртанги кун-нинг ишончи ортиб бораётганига юксак баҳо бердилар. Ўзбекистоннинг қандай буюк салоҳиятга эга бўлаётганига, эркин ва фаровон ҳаёт қуришдек зғу мақсад йўлидан қатъият билан бораётганига, энг муҳими, биз 22 йил олдин танлаган тараққиёт йўлимиз тўғри эканига иқдор бўлдилар.

Азиз дўстлар!

Андижон вилоятида бошқа муҳим ижтимоий дастурларни ҳаётга жорий қилиш бўйича ҳам салмоқли натижаларга эришилмоқда. Бу

ҳақда гапирганда, кейинги йилларда аҳолини марказлаштирилган тармоқлар орқали ичимлик суви билан таъминлаш 89,7 фоизни, табиий газ билан таъминлаш эса 75,3 фоизни ташкил этганини қайд этиш лозим.

Бу борадаги ишларимизни давом эттирган ҳолда, келгуси уч йилда ичимлик ва оқова сув тизимини комплекс ривожлантириш ва модернизация қилиш дастури асосида вилоятда 150 километр магистраль сув тармоғи барпо этилади, 183 километрлик тармоқ эса реконструкция қилинади. Бу ишларни амалга ошириш учун давлат бюджетидан 45 миллиард сўмдан зиёд маблағ ажратиш кўзда тутилган. Натижада вилоятдаги 230 дан ортиқ қишлоқда ичимлик суви таъминотини янада яхшилаб, бу борадаги кўрсаткичи 92,3 фоизга етказиш мўлжалланмоқда.

Аҳолига транспорт хизматини кўрсатиш масаласини оладиган бўлсак, вилоят бўйича 2006-2012 йилларда 490 тадан ортиқ янги автобус сотиб олинганини айтиш лозим.

Яқин келгусида вилоятга яна 400 та автобус олиб келиш ва шу асосда қишлоқ жойларда, айниқса узок ва чекка ҳудудларда яшайдиган аҳолига транспорт хизмати кўрсатишини яхшилаш режалаштирилмоқда.

Халқимизнинг турмуш даражаси ва сифатини оширишга қаратилган бундай ишлар ҳақида гапирганда, сизларнинг эътиборингизни яна бир муҳим стратегик лойиҳага қаратмоқчиман. Ушбу йирик лойиҳага биноан, қиймати 1 миллиард доллар, қуввати 900 мегаватт бўлган Тўрақўрғон ис-сиклик электр станцияси барпо этилади.

Бу улкан иншоотнинг ишга туширилиши Фарғона, Наманган, Андижон вилоятларининг электр энергиясига бўлган бугунги еттиёж-ини тўлиқ таъминлаш имко-нини берибгина қолмасдан, бу ҳудудларнинг истиқбол-даги ривожига қандай кат-та ўрин татишини, ўйла-манки, ҳаммамиз яхши ту-шунамиз.

Биз учун сувдек, ҳаводек зарур бўлган яна бир му-ҳим тармоқ — транспорт-коммуникация соҳасини ри-вожлантириш бўйича ҳам катта ишлар амалга оши-рилмоқда. Бу борада Қам-чиқ довоини орқали ўтади-ган автомобиль йўлини кен-гайтириш ва реконструкция қилиш учун кейинги 5 йил-да қарийб 630 миллиард сўм, жумладан, йўл техни-каси харид қилишга 8 мил-лиард сўм йўналтирилгани-ни таъкидлаш лозим.

(Давоми 4-бетда.)

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

(Давоми.)

Боши 1-, 2-, 3-бетларда.)

Бу эса Фарғона водийси, жумладан, Андижон вилоятига ва бу ердан мамлакатимизнинг бошқа минтақаларига юк ва йўловчи ташиш ҳажми ва сифатини янада ошириш имконини бермоқда.

Шу борада биз кўпдан буён ўйлаб юрган, бугунги кунга келиб рўйга чиқариш имкони пайдо бўлган яна бир муҳим режамиз ҳақида сизларга ахборот бермоқчиман. У ҳам бўлса, Ангрен-Поп йўналишида умумий узунлиги қарийб 125 километр бўлган электрлаштирилган темир йўл қуриш лойиҳасини амалга оширмоқчимиз.

Маълумки, Фарғона водийси мамлакатимизнинг темир йўл тармоқларига улааниш нуктаи назаридан Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудларидан ажралиб қолган. Ҳозирги кунда темир йўл орқали водийга бориш учун қардан ўтишга тўғри келишини сизлар яхши биласиз.

Бугунги кунда Фарғона водийсида 10 миллиондан ортиқ аҳоли яшайди. "Олтин водий" деб ном олган бу минтақани Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудлари билан темир йўл орқали боғлаш масаласини эътибордан четда қолдиришга бизнинг ҳаққимиз йўқ.

Таъкидлаш керакки, айнан шу лойиҳанинг жорий этилиши Фарғона водийси вилоятларини мамлакатимиз темир йўллари тизими билан ишончли асосда бевоҳида боғлаш имконини яратди. Шу тариқа биз бутун Ўзбекистоннинг ҳудуд ва минтақаларини қамраб оладиган ягона миллий темир йўл тармоғини барпо этишга эришамиз. Ҳеч шубҳасиз, бу нафақат иқтисодий-ижтимоий, керак бўлса, сиёсий аҳамиятга молик стратегик лойиҳадир.

Бир пайтлар Ўзбекистоннинг электр, табиий газ тармоқлари, автомобиль йўллари бошқа давлатларнинг ҳудуди орқали ўтарди. Кейинги ўн йил ичида биз бу борада жуда катта ишларни амалга ошириш ҳисобидан ушбу коммуникацияларнинг барчасини ўз мамлакатимиз ҳудудидан ўтказишга эришдик. 2014-2015 йилларда темир йўл масаласида ҳам бу ишни албатта охирига етказамиз. Насиб этса, 2016 йилда мана шу темир йўл қуриб битказилиши билан водийга, жумладан, Андижонга поезд билан бемалол қатнаш имконига эга бўламиз.

Қадри юртдошлар!

Ижтимоий соҳадаги ўзгаришлар ҳақида сўз юртитган, аввало ёш авлодимизнинг соғлом ва баркамол

бўлиб вояга етишида бекиёс ўрин тутадиган таълим тизимида амалга оширилаётган катта ишлар ҳақида гапиришимиз тавбаидир.

Вилоятда 2006-2012 йилларда 53 та лицей ва коллеж, 159 та умумтаълим мактаби, 17 та мусика ва санъат мактаби қурилгани ва реконструкция қилингани бу борадаги дастурларимиз изчиллик билан бажарилаётганидан далолат беради. Жорий йилда яна 6 та мактаб, 3 та касб-хунар коллежи ва академик лицей, 2 та олий ўқув юрти реконструкция қилинади, 12 та мактаб ва 6 та касб-хунар коллежи капитал таъмирланади, Андижон табиёт институтининг ахборот-ресурс маркази барпо этилади.

Соғлиқни сақлаш соҳасидаги ислохотлар ҳам вилоятда ўзининг ижобий самарасини бермоқда. Бунинг тасдиғини шу ўтган даврда ҳар сменада 3 минг нафардан ортиқ кишига хизмат кўрсатадиган поликлиника муассасалари, 930 ўринга эга бўлган шифо масканлари фойдаланишга топширилгани мисолида кўриш мумкин.

2013 йилда яна 9 та тиббиёт муассасасини, жумладан, вилоят онкология диспансери, болалар кўп тармоқли тиббиёт маркази ва болалар санаторийсини реконструкция қилиш режалаштирилган. Бу мақсадлар учун 54 миллиард 900 миллион сўм маблағ сарфлаш кўзда тутилмоқда.

Аҳоли саломатлигини мустаҳкамлашнинг муҳим омили бўлган спорт соҳасида ҳам юқори натижалар кўлга киритилмоқда. Айниқса, вилоят ёшларининг мамлакатимиз ва жаҳон миқёсидаги мусобақаларда юқори ўринларни эгаллаб келаётгани барчамизга ғурур-ифтихор бағишлайди.

Ҳақиқатан ҳам, 2006-2012 йилларда нуфузли халқаро мусобақаларда Андижон ёшлари орасидан 107 нафар ўқувчи, жумладан, 57 нафар киз бола иштирок этиб, уларнинг 72 нафари совринли ўринларни кўлга киритгани албатта ҳаммамизни хурсанд қилади.

Ҳозирги кунда энг долзарб аҳамиятга эга бўлган аҳолини иш билан таъминлаш масаласига эътибор қаратадиган бўлсак, вилоятда 2006-2012 йилларда, яъни охириги етти йилда ярим миллионга яқин иш ўрни яратилгани ва бунинг қарийб 70 фоизи қишлоқ жойларда ташкил этилганини катта ютуғимиз сифатида қабул қилишимиз керак.

Айни вақтда бу борада ҳали кўп иш қилишимиз зарурлигини, ўйламанки, барчамиз тўғри тушунамиз. Ху-

сусан, жорий йилда тасдиқланган дастурга кўра, вилоят бўйича қарийб 80 мингта янги иш ўрни ташкил этиш назарда тутилмоқда. Бу борада барча даражадаги раҳбарлар учун 53 минг 200 нафар касб-хунар коллежлари ва академик лицейлар битирувчиларини ишга жойлаштириш кун тартибдаги энг асосий вазифа бўлиб турганини алоҳида ўқитиб ўтмоқчиман.

Бу вазифани бир ёқадан бош чиқариб албатта бажариш барча-барчамизнинг энг олижаноб бурчимиздир.

Сўнгги 6 йил давомида вилоятда аҳоли даромадлари сезиларли даражада ўсиб, аввало шунинг ҳисобидан халқимизнинг ҳаёт даражаси ва сифати ошиб бораётганини биз юқори баҳолаймиз.

Халқимиз даромадларининг асосий қисми, яъни 54 фоизга яқини тадбиркорлик ҳисобидан изчил ошиб бораётганини алоҳида таъкидлаш зарур.

Бу шахсан мен учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган кўрсаткич. Бу рақам авваломбор Андижон аҳолининг ўз меҳнати, ўз тадбиркорлик фаолияти, ўз бизнеси ҳисобидан ўзини ва оиласини боқиб турганини алоҳида таъкидлаш зарур.

Аҳолиимизнинг фаровонлиги ошиб бораётганини вилоятда хонадонларнинг телевизор, холоидилник, мебелъ билан таъминланиш кўрсаткичлари мамлакатимиздаги ўртача кўрсаткичдан юқори экани, автомобилларга эга бўлган хонадонлар сони сўнгги 6 йилда ҳар 100 та оилга нисбатан олганда, 19 тадан 30 тага етгани ҳам исботлайди.

Эсингизда бўлса, совет даврида одамлар машина олиш учун ўн йиллаб навбатда турар эди. Менга қолса, ҳар юзта оилга юзта автомобиль тўғри келсаям, ёмон бўлмас эди.

Ҳаётимизнинг маъно-маъмуни ўзгартириб бораётган бундай ютуқлар ҳақида гап кетганда, мен биринчи навбатда аёлларга муносиб турмуш шароити яратиб бериш тўғрисида гапиришдан ҳеч қарчамайман. Шахсан мен ҳар юзта хонадонда юзта кир ювиш машинаси бўлишини истардим.

Шу ўринда эркакларга мурожаат қилиб айтмоқчиман: аёлларга кўпроқ ҳурмат кўрсатиш, уларга кўпроқ эътибор бериш, оғирини енгиб қилиш биз, эркак зотининг энг асосий вазифаси, бурчи бўлиши лозим. Нега деганда, аёл бахтли бўлса, оила бахтли, оила бахтли бўлса, бутун жамият бахтлидир.

Андижон вилоятида кейинги йилларда амалга оширил-

ган ўзгаришлар, кўлга киритилган ютуқлар ҳақида гапиришда, кенг кўламли қурилиш ва ободонлаштириш ишлари ҳақида алоҳида сўз юритиш ўринлидир. Бу ишларнинг ёрқин намунасини вилоятнинг барча шаҳар ва қишлоқларида, айниқса, Андижон шаҳри мисолида яққол кўриш, кузатиш мумкин.

Ҳозирги вақтда юртимизнинг турли ҳудудларидан бу ерга кўплаб мутахассислар, меъмор ва муҳандислар келиб, сизларнинг тажрибани, ўрганаётгани кўпчиликка яхши маълум.

Ана шу ишларни изчил даромд этириш мақсадида 2011-2015 йилларда Андижон вилоятининг шаҳар ва туманларида яқка тартибда уй-жой массивларини қуриш, коммунал инфратузилма тармоқларини жадал ривожлантиришни кўзда тутадиган дастур қабул қилинган эди. Фурсатдан фойдаланиб, ана шу дастурнинг дастлабки натижалари ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Икки йил давомида вилоятда 372 километрлик ичимлик суви, 2 километрлик канализация, 211 километрлик табиий газ тармоғи тортилди ва реконструкция қилинди. 195 километрлик электр тармоғи янгиланди, 121 та трансформатор ўрнатилди, 46 километрлик қўчаларда чиқроқлар янгиланиб, 2 минг 650 та хонадонга телефон ўрнатилди.

Асака туманидаги Шинам, Карвонсарой, Умид, Имом Бухорий қўчалари таъмирланиб, электр, табиий газ ва ичимлик суви таъминоти тармоқлари янгиланди. Ҳўжабод, Олтинқўл туманлари марказий қўчаларини намунавий қўчаларга айлантириш мақсадида йўл бўйида замонавий уй-жойлар қурилди, қўчаларни ёритиш тизими ва электр тармоқлари янгиланиб, табиий газ қувурларининг ер остидан ўтказилиши натижасида ушбу масканларнинг қиёфаси таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди.

Ҳозирги вақтда Пахтаобод, Жалақудук, Қўргонтепа, Андижон туманларининг марказий қўчаларида ана шундай ишлар низоҳасига етказилмоқда ва бундай ижобий тажрибалар бошқа ҳудудларда ҳам қўлланилмоқда.

Амалга оширилган ана шундай кенг кўламли қурилиш-ободонлаштириш ишлари туфайли 250 мингдан зиёд аҳолининг электр таъминоти, 80 мингга яқин аҳолининг табиий газ таъминоти яхшилангани, 35 километрдан ортиқ магистраль ва 380 километрлик ички автомобиль йўллари таъмирлангани "Обод турмуш йили" деб ном олган жорий йилда

биз белгилаб олган мақсад ва вазифаларга ҳамоханлиги билан айниқса эътиборлидир.

Ҳеч иккиланмасдан айтиш керак: Андижон вилоятининг маркази, шаҳар ва турар-жойларнинг кўринишини бутунлай ўзгартириш, гўзал ва ўзига хос майдонлар, кўча ва уйлارга барчанинг ҳавасини тортадиган янги қиёфа бериш, обод ва бетакрор ўлкага айлантириш — бундай олижаноб ва улкан ишларга кўл урган барча-барча Андижон аҳолига ҳар қанча тасаннолар айтсак, арзийди, албатта.

Кўп йиллар, балки юз йиллар ўтар, лекин сиз, азизларнинг амалга оширган ишларингиз абадий сақланиб қолур.

Бир нақл бор — катта, улкан ишларни узокдан кўриш мумкин. Шу маънода, бундай олижаноб ишларнинг аҳамияти узокдан қараганда, баҳо берганда айниқса яққол аён бўлади.

Нима учун бундай ишлар абадий сақланиб қолади? Чунки бу ишлар замиридаги фидойилик, ўз юртига меҳр ва садоқат тўғриси ҳеч қачон завоқ билмайди. Андижон аҳоли бундай ишлари билан, таъбир жоиз бўлса, ўзига ҳайкал қўйди. Бу — баланд-парвоз гап эмас, айни ҳақиқат ва бу билан ғурурлансак арзийди. Ҳаётда ғурур-ифтихор билан, шукроналик билан яшайдиган одамнинг умри узок бўлади.

Менинг тилагим, истагим шуки, мана шундай обод шаҳар ва қишлоқлар, кўп-кўп соҳаларда эришаётган ютуқлар Андижон аҳолига буюрсин!

Ҳурматли сессия қатнашчилари!

Энди кун тартибига киритилган ташкилий масалани муҳокама қилишга ўтсак.

Бугунги мажлисимизнинг асосий мақсади Андижон вилоятининг ҳокими вазифасида ишлаб келган Аҳмад Усмоновнинг Тошкент вилояти ҳокими этиб сайлангани муносабати билан Андижон вилояти ҳокими лавозимига янги номзодни сайлаб-тасдиқлаб олишдан иборат.

Сизларга яхши маълумки, Ўзбекистонимизнинг барча ҳудуд ва минтақаларини мутаносиб ва изчил ривожлантириш устувор вазифамиздир. Бу ҳақда гапиришда, улкан салоҳиятга эга бўлган, мамлакатимизда етакчи ўрин тутадиган Тошкент вилоятини бошқариш, унинг кўптармоқли иқтисодийтини барқарор суратлар билан ривожлантириш, аҳолининг ҳаёт даражасини юксалтириш — бундай вазифаларни урдалаш гоёт оғир ва масъулиятли иш эканини яна бир бор таъкидлаш ўринлидир.

(Давоми 5-бетда.)

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-, 2-, 3-, 4-бетларда.)

Тошкент вилоятида кейинги пайтда ўткир муаммоларнинг ечими топилмасдан, кўпгина масалаларда оқсоқликка йўл қўйилгани, биринчи раҳбарда ташкилотчилик, етакчилик қобилиятлари етишмагани сабабли уни ишдан озод қилишга тўғри келди.

Мана шу масъулиятли лавозимга, яъни Тошкент вилоятини бошқаришга Андижон вилоятида етти йил давомида ҳоким бўлиб ишлаган, эл-юртга бош-қош бўлиб, вилоят эришган ютуқ ва марраларга муносиб ҳисса қўшган Аҳмад Усмонов номзоди маъқул деб топилди.

Айни пайтда Аҳмад Усмоновга билдирилган ишонч сиз, Андижон элига билдирилган ишонч ва ҳурмат белгиси, ифодаси, десам, сиз, азизлар мени тушунасизлар, деб ўйлайман.

Андижон аҳли ўз юртига бўлган меҳри ва садоқатини, ғурур ва ифтихорини, ор-номусини юксак қадрлаб, ўз кучи ва қудратига ишониб яшайдиган халқ.

Бундай олижаноб фазилатларга эга эл-юртни бошқарадиган, унинг эришган марралари, ўсиш суръатлари, унинг пасайтирмасдан, аҳолининг бошини қовуштириб, янги мақсад ва уфқларга сафарбар эта оладиган янги раҳбар сайлаш бугунги мажлисимиз кун тартибига қўйилган.

Кенг ва юқори салоҳиятга эга бўлган, ҳам инсонийлик, ҳам ташкилотчилик, ҳам талабчанлик нуктаи назардан эл-юртнинг дарду ташвиши билан яшайдиган, одамларнинг ҳаракатига ҳаракат, интилишига интилиш, ишончига ишонч қўшиб, юртни янада обод, халқнинг ҳаёт даражаси ва сифатини оширишга қурб иштатган раҳбарни топиш — ўзингиз тушунасиз — бу оғир вазифа.

Шуни айтмоқчиманки, кўп жойларда янги раҳбарни лавозимга тавсия этар эканмиз, одамлар аввало Президент билдирган тақлифга ишонч билан қарайди. Мен бу ишонч юксак қадрлайман ва айни вақтда унинг замиридаги катта масъулиятни ҳам чуқур ҳис қиламан.

Бугун Андижон вилоятида 2 миллион 700 мингдан ортиқ аҳоли яшайди. Ана шундай улкан вилоят аҳолининг ҳаётига, ҳудудни иқтисодий-ижтимоий ривожлантириш, унинг муаммоларини ҳал қилишга доимо жиддий қарашимиз керак. Бир пайтлар шунга етарли эътибор бермаганимиз биз учун катта сабоқ бўлди. Мен кимнидир айбламоқчи эмасман, лекин бундай масалаларга, такрор айтаман, бепарво бўлишга ҳаққимиз йўқ. Бинобарин, вилоятга янги раҳбар танлашда кўп ва узок ўйлашга, жамоатчилик билан кенгашишга тўғри келди. Баъзан ўз жойида туппа-тузук

ишлаб турган раҳбар янги жойда ўзини кўрсатолмаслиги, оқибатда ўзига ҳам, умумий ишга ҳам зарар етказиши мумкин. Шунинг учун бу масалада етти ўлчаб, бир кесиш керак.

Шуларнинг барчасини инобатга олиб, Андижон вилояти фаоллари ва депутатлари, оқсоқоллар билан кўп маслахатлашдик, очикчасига гаплашиб олдик. Билдирилган фикр ва мулоҳазалардан келиб чиққан ҳолда, ҳозирги вақтда Андижон вилояти ҳокими вазифасини вақтинча бажарувчи лавозимида ишлаб келаётган Шухратбек Абдурахмонов номзодини Андижон вилояти ҳокими вазифасига тавсия этишга қарор қилдик.

Бу номзоднинг таржиман холи ҳақида гапирадиган бўлсак, у 1969 йилда туғилган. Андижон пахтачилик институтини 1992 йилда агроном мутахассислиги бўйича битирган. Кўп йиллар Пахтаобод тумани ҳокими, вилоят ҳокимининг муовини лавозимларида ишлаб, етарли тажриба ортиқтирган. Энг муҳими, у Андижон вилоятининг шароити, вилоят аҳолининг табиати, оруз-интилишлари, ташвиш ва муаммоларини яхши билади, шу тупроқнинг тузини ичиб улғайган.

Одамнинг кимлигини билмоқчи бўлсан, унга амал бериб кўр, деган гап бежиз айтилмаган. Ҳақиқатан ҳам, эл-юрт ҳар қандай раҳбарни у амалга ўтирган пайтдан бошлаб

синайди ва унга баҳо беради.

Айтиш керакки, Ш.Абдурахмонов оддий бригада бошлиғи лавозимидан шу даражага кўтарилган. Пахтаобод туманида кўп йиллар хизмат қилган. Зарур пайтда, масалан, ана шу туманда фермерлиқни жорий этишда ўзини принципиал жиҳатдан кўрсатган.

Биз бугун юртимизда янги давлат, янги жамяят курмоқдамиз. Шу нуқтаи назардан қараганда, вилоятнинг янги раҳбари эришган марраларни янада мустаҳкамлаб, ўсиш суръатларини тезлаштиришга интилиши лозим. Янги раҳбарнинг келиши билан эл-юрт қандайдир ўзгаришлар бўлади, деб кутади. Агарки ҳеч қандай ўзгариш сезилмаса, одамларнинг раҳбарга бўлган ишончи йўқолади.

Бу ўринда раҳбарнинг фақат ваъда бериши эмас, аввало Андижон аҳолига, вилоятнинг депутат ва фаолларига, кенг жамоатчилиқка таяниб, ишни қандай ташкил этиш, қандай режа ва дастурларни амалга ошириш борасидаги фикрлари муҳимдир.

Вилоят ҳокими аввало унга ишонч билдирган халқ олдида, унинг вакиллари бўлмиш депутатлар олдида ўз вақтида ҳисоб бериб туриши керак.

Қадрли ва мухтарам юртдошлар!

Бугун сиз, азизлар билан бирга кейинги даврда

амалга оширган ишларимизга яқун ясаб, эришган ютуқларимизга баҳо бердик, йўл қўйилган камчилик ва муаммолар, олдимизда турган вазифалар ҳақида ҳам фикр алмашиб олдик. Энг асосийси, бугун Андижон вилоятида ҳукм сураётган тинчлик-осойишталик, бағрикенглик ва аҳиллик муҳитини кўз қорачиғидек асраш, мустаҳкамлаш бўйича сиз, азиз депутат ва фаолларнинг фикрларини тингладик, эртанги кунимизнинг режаларини аниқлаб олдик.

Шу ўринда юрагимда, қалбимда бўлган бир фикрни айтишни истардим: мен учун доимо яқин ва қадрдон бўлган Андижон аҳоли эришган бarcha ютуқларини мен ҳамиша гўёки ўзимнинг ютуқларим, деб қабул қиламан ва бу билан фахрланаман.

Ишончим комил, ҳамиша замон билан ҳамнафас бўлиб, ўзининг мустаҳкам иродаси, яратувчилик салоҳияти, она юртга улкан меҳри ва садоқатини намоён этиб келаётган Андижон халқи янги раҳбар атрофида бирлашиб, у билан бамаслаҳат иш олиб бориб, Ватанимиз равнақи йўлида барча куч ва имкониятларини сафарбар этади.

Азиз дўстлар, яна бир бор сизларга ўзимнинг сამимий ҳурматимни ихсдор этиб, барчангизга сихат-саломатлик, ҳонадонларингизга тинчлик-хотиржамлик, файзу барака тилайман.

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ АНДИЖОН ВИЛОЯТИ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ СЕССИЯСИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Бу борада иқтисодиётимизнинг локомотиви бўлган йирик корхоналар, биринчи навбатда, Асака шахридаги автомобиль заводи фаолияти ҳақида ҳар қанча гапирсак арзийди, деди Ўртбошимиз. Ушбу корхона мамлакатимиз учун бутунлай янги соҳа — автомобилсозлик саноатини шакллантиришда пойдевор бўлиб, юксак ва илгор технологияларни ўзлаштиришда катта роль ўйнамоқда. Хусусан, 2008 йилдан бошлаб жаҳон автомобил саноатида етакчи ҳисобланган General Motors компанияси билан ҳамкорликда ушбу заводда машҳур Chevrolet бренди билан автомобиллар ишлаб чиқариш йўлга қўйилгани саноатимиз ривожига янги тарихий босқич бўлди.

Бугунги кунда мамлакатимизда автомобиллар учун бутловчи қисмлар ишлаб чиқарувчи корхоналар тармоғи кенгайиб бормоқда. Андижон вилоятида бундай корхоналар сўнгги етти йилда 47 тадан 108 тага, улар томонидан тайёрланган маҳсулотлар ҳажми 1 триллион 100 миллиард сўмга етди.

Мазкур тармоқнинг мамлакатимиз

иқтисодиётидаги ўрни ва аҳамиятини инобатга олган ҳолда соҳани юксак малакали кадрлар билан таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Мисол учун Асака туманида ушбу йўналишга ихтисослаштирилган касб-ҳунар коллежи, Андижон муҳандислик-иқтисодиёт институтини негизда Андижон машинасозлик институтини, Тошкент шахрида Турин политехника университети ташкил этилгани соҳани замон талаблари асосида изчил ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўртбошимиз Андижон вилоятида сўнгги йилларда қайта ишлаш саноатини тараққий эттириш борасида ҳам салмоқли ютуқларга эришилганини таъкидлади. Агар 2006 йилда Андижонда етиштирилган пахта толасини вилоятнинг ўзида қайта ишлаш ҳажми 31,5 фоизни ташкил қилган бўлса, 2012 йилда бу рақам 40 фоизга етди. Шунингдек, тўқимачилик, трикотаж маҳсулотлари, пойабзал, чарм-галантерея буюмлари ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтиришда сезиларли ютуқларга эришилди.

Давлатимиз раҳбари нутқида кичик бизнес ва хусусий тадбиркор-

ликни ривожлантириш, хорижий инвестицияларни жалб этиш ва қўшма корхоналарни кўпайтириш, қурилиш материаллари, фармацевтика маҳсулотлари, маиший техника буюмлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналарни ташкил этиш борасидаги лойиҳалар ижроси, қишлоқ ҳўжалигидаги кенг қўламли ислохотлар, ҳаётга замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш, қишлоқ жойлашда намунавий лойиҳалар асосида уй-жойлар барпо этиш, ҳудудлар инфратузилмасини ривожлантириш ва ижтимоий объектлар барпо этиш сингари кенг қўламли масалалар бўйича вилоятда амалга оширилган ишлар ва бу борадаги вазифалар атрофида таҳлил қилинди.

Президентимиз Андижон вилоятида турли соҳаларда эришилган ютуқларни қайд этган ҳолда, ишга солинмаган имкониятларни таъкидлаб, галдаги устувор вазифаларга алоҳида тўхталди.

Сессияда ташкилий масала қўрилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов тавсиясига қўра Андижон вилояти ҳокими вазифасини вақтинча бажарувчи лаво-

зимиди ишлаб келаётган Шухратбек Абдурахмонов Андижон вилояти ҳокими этиб сайланди.

Сессияда "Нуроний" жамғармаси Андижон вилоят бўлими раиси Таваккал Топволдиев, GM Uzbekistan қўшма корхонаси бошқарма бошлиғи Абдуваққос Рафиқов, Хўжаобод туманидаги Шахрихонсой шахарча фуқаролар йиғини диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси Тожибархон Ўйлодоева, вилоят фермерлар кенгаши раиси Рашидбек Мамадалиев сўзга чиқиб, Президентимиз нутқида Андижон вилоятини ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим устувор йўналишлари ҳар томонлама чуқур таҳлил этилиб, келгусидаги долзарб вазифалар аниқ белгилаб берилганини, вилоят аҳоли билдирилган фикрлардан зарур хулосалар чиқариб, ислохотлар самарасини юксалтириш, барча соҳа ва тармоқлар бўйича қабул қилинган дастурларни изчил амалга ошириш учун астойдил меҳнат қиладиган таъкидлади.

Олим Тўрақулов,
Фахриддин УБАЙДУЛЛАЕВ,
ЎЗА махсус мухбирлари

ИЛҲОМ, ИЖОД ВА НАФОСАТ ФЕСТИВАЛИ

Тошкентда «Тасвирий санъат фестивали»
хафталиги якунланди

Ўзбекистон Бадий академияси ҳамда «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси ҳамкорлигида 22—26 апрель кунлари «Обод турмуш йили» Давлат дастури доирасида ўтказилган ушбу санъат байрамнинг голиб ва совриндорларини тақдирлашга бағишланган тадбирга турли вазирлик ва идоралар, жамоат ва ижодий ташкилотлар, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган чет эл дипломатик корпус вакиллари, маънавий тарғиботчилари, талаба-ёшлар тақлиф этилди.

Ўзбекистон Бадий академияси раисининг ўринбосари Ж.Миртожиев ва бошқалар Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида ёшлар маънавиятини юксалтириш, уларни миллий ва умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялашнинг муҳим воситаларидан бири сифатида тасвирий санъатимиз изчил ривожлантирилатганини таъкидлади.

Ўзбекистон Бадий академияси ва «Ўзбекистон мада-

нияти ва санъати форуми» жамғармаси ҳамкорлигида бу йил ўнинчи марта ташкил этилган «Тасвирий санъат фестивали» хафталиги ёш авлодни истиқлол йилларида миллий тасвирий санъатимиз ривожига эришилган ютуқлар билан таништириш, нафосат оламига меҳри баланд ёшларнинг ижодий салоҳиятини янада юксалтиришда муҳим аҳамиятга эга.

Фестиваль доирасида Марказий кўргазмалар зали, Тасвирий санъат галереяси, Халқаро маданият карвонсаройи, Тошкент Фотосуратлар уйи каби масканларда ўтказилган тадбирларда мамлакатимизнинг турли ҳудудла-

ридан келган мусаввирлар, ҳайкалтарошлар ўзаро фикр ва тажриба алмашди. Шу каби санъат хафталиклари бир вақтнинг ўзida Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда ҳам бўлиб ўтди.

Нафосат, гўзаллик, маънавият ва санъат байрамига айланган ушбу фестиваль кунларида Ўзбекистон Бадий академиясига туташ хиёбонлар, ашил майсазорларда ижодкор ўқувчилар жонахон Ватанимиз шаҳари қишлоқлари, мафтуноқ табияти, оила, мактаб манзараларини тасвирладилар. Ёш ҳунармандлар шу ернинг ўзida — томошабинлар ҳў ўғида миллий ҳунармандлик буюмлари-

ни тайёрладди. Моҳир рассомлар, санъатшунос олимлар, уста ва ҳунармандлар иштирокидаги маҳорат сабоқлари, мулоқот ва учрашувлар ёш мусаввирлар учун катта қариба мактаби вазифасини ўтади.

Марказий кўргазмалар залида рассомлар, уста ва ҳунармандларнинг Обод турмуш йилига бағишланган асарлари намойиш этилди.

Фестивалда Қамолитдин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти, Тошкент архитектура-қурилиш институти, Республика дизайн, рассомлик коллежлари,

Республика ихтисослаштирилган санъат мактаб-интернати ўқувчи-ёшлари ижодига бағишланган кўргазмалар бўлиб ўтди. Миллий либослар намойиши ёшларда катта қизиқиш уйғотди.

Санъатшунослар, рассомлар, профессор-ўқитувчилар иштирокидаги «Ўзбекистон замонавий санъатида анъана ва янгилик масалалари» мавзuidaги конференцияда нафис санъатни янада ривожлантириш, рассомлар, уста ва ҳунармандларни қўллаб-қувватлаш, бой анъаналаримизнинг бардавонлигини таъминлаш ҳусусида сўз борди.

— Тасвирий санъат фестивалидан унутилмас таассуротлар олдим, — дейди Қамолитдин Бехзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институти амалий санъат факультети талабаси Сўғдиёна Жабборова. — Бу биз, ёшларни янада кўпроқ излашишга, ижодий жараёнга жиддий муносабатда бўлишга ундайди.

Назкат УСМОНОВА,
ЎЗА мухбири

ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАР МУҲОКАМАСИ

Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш марказида 2013 йилда Инвестиция дастурига киритилган умумтаълим муассасаларида қурилиш-таъмирлаш ишларининг бориши ва 2013-2014 йил куз-қиш мавсумига олдиндан пухта ҳозирлик кўриш масалаларига бағишланган видеоконференция бўлиб ўтди. Марказий ҳамда қоралпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармалари вакиллари, қурилиш таъмирлаш ишларига масъул этиб бириктирилган комиссия аъзолари ва мактаб директорлари иштирок этди.

Президентимизнинг 2012 йил 21 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил Инвестиция дастури тўғрисида»ги қарори билан тасдиқланган Манзилли рўйхат асосида республика бўйича жами 381та мактабда қурилиш-таъмирлаш (шундан 217тасида реконструкция, 164тасида капитал таъмирлаш) ишларини олиб бориш кўзда тутилган. Жорий йилнинг 20 апрель ҳолатига мақкур объектлардан 373таси (98 фоизи) бўйича пудрат-тендер савдолари якунига етказилиб, жами 89,1 миллиард сўмлик (43 фоиз) қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилган. Ушбу мақсадларга Таълим ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармаси ҳисобидан ажратилиши режалаштирилган 201,7 миллиард сўм маблағдан 38 фоизи йўналтирилган.

Бироқ, айтиш жоизки, об-ҳаво инжиқликлари, қурилиш материалларини етказиб беришдаги узиллишлар, айрим раҳбарларнинг масъулиятсизлиги туфайли баъзи объектларда лойиҳа-смета ҳужжатларида белгиланган ишлар муддатидан орқада қолмоқда. Видео-конференцияда мақкур муассасалардаги мақкур муаммолар таҳлил этилиб, уларни бартараф этиш юзасидан аниқ тақлифлар билдирилди.

Хусусан, мактаб раҳбарлари, жамоатчилик кенгаши аъзолари ва тумандаги муҳандислар лойиҳа-смета ҳужжатларида белгиланган иш ҳажми ва турларини пухта ўрганиб, қандай қурилиш материалларидан фойдаланилиши тўғрисида етарлича маълумотга эга бўлса, қурилиш-таъмирлаш ишларининг боришини қатъий назорат қила олиши таъкидланди. Шунингдек, мутахассислар томонидан бино пойдеворини қуриш, гишт териш ва бошқа йўналишдаги ишларнинг сифа-

тини баҳолашга оид муҳим тавсиялар берилди.

— Капитал таъмирлашда, биринчи навбатда, иншоотнинг томини мустаҳкамлаш, иссиқлик ва электр тизими сифатини қатъий назоратга олиш, муддатини

ўтаб бўлган электр шитларини янгисига алмаштириш талаб этилади, — деди Таълим муассасаларининг моддий-техника таъминотини ташкил этиш бошқармаси бошлиғи ўринбосари Раҳимжон Акрамов. — Унутмаслик лозимки, муассасаларда яратиб берилаётган барча шарт-шароитлар келажагимиз эгалари бўлган ёш авлод қамолоти учун хизмат қилади. Шу боис мактаб жамоаси ва жамоатчилик вакиллари масъулиятини зиммасига олиб, бунёдкорлик ишларида болалар саломатлигига зиён етказмайдиган қурилиш маҳсулотларидан фойдаланилишини таъминлаш, ностандарт объектлар қурилишига йўл қўймасликка эътибор қаратиши зарур...

Кун тартибидagi иккинчи масала юзасидан ҳам тақлиф ва мулоҳазалар тингланиб, куз-қиш мавсумига тайёргарлик ишлари режа асосида бораётгани қайд этилди. Жумладан, умумтаълим муассасаларининг реал эhtiжи ўрганиб чиқилиб, шу асосда жорий йилнинг 1 июлига қадар жойларга 214 минг тоннадан зиёд кўмир етказиб бериш назарда тутилган бўлса, айни пайтда 30 минг тонна (14 фоиз) кўмир манзилга етиб борган. Ёнилғини маҳсус шароитда, сифатли сақлаш чоралари қўрилмоқда.

Тадбирда мақкур йўналишдаги ишларни изчил назорат остида, аниқ режа асосида олиб борилишини таъминлаш юзасидан чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Ҳамза АБДУЛЛАЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Авал хабар берганимиздек, пойтахтимиздаги «Ўзэкспомарказ»да VI республика инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳалар ярмаркаси ғавжум бўлди. Ярмарка мамлакатимиз илмий салоҳиятидан иқтисодиёт ва ижтимоий соҳанинг долзарб масалаларини ҳал этишда самарали фойдаланиш, корхоналарнинг инвестиция ва инновация фаоллигини оширишга қўмаклашиш, инновация фаоллигини кенгайтиришга инвестицияларни жалб этиш мақсадида ташкил этилган.

Шу пайтгача ўтказилган ярмаркалар доирасида 200дан зиёд инновацион ғоя ва технологиялар намойиш этилиб, умумий молиявий ҳажми 44,7 млрд. сўм бўлган 1545та шартнома имзоланган. Натижада 480 млрд. сўм ҳажмидаги янги маҳсулотлар ишлаб чиқарилган. Бу йилги ярмарка ҳам ана шу кўрсаткичларнинг ўсишига хизмат қилди. Юртимизда инновацион иқтисодиётни ривожлантиришнинг энг муҳим вазифалари тармоқлар ва ҳудуд-

ҳаларига интеллектуал мулк бозорида қизиқиш ва талаб катта бўлмоқда.

Намойиш этилаётган ишланмаларнинг ресурс тежамкорлиги, қўллаб янги маҳсулотлар экологик софлиги иштирокчилар эътиборини тортди. Хусусан, «Ўзбекистон бентонитларидан қозғош ишлаб чиқаришда фойдаланиш», «Жўҳори пойсидан хом шакар олиш технологияси», «Ультратовуш ёрдамда сув сатҳини, сарфини ва ҳажмини ўлчайдиган ускуна», «Яссиоёқликни да-

ИННОВАЦИОН ҒОЯ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР

илм-фан тараққиёти ва иқтисодиётимиз
равнақига ҳисса қўшади

лар миқёсида ишлаб чиқаришнинг технологик даражаси ва рақобатбардорлигини ошириш, инновацион маҳсулотнинг ички ва ташқи бозорларга чиқишини таъминлаш, импорт ўринини босувчи ва экспортга йўналтирилган иқтисодиёт тузилмасини шакллантиришдан иборат.

— Ярмарка илмий излашларимизни ривожлантириш, соҳага доир корхона ва ташкилотларни ихтироларимиз билан таништиришда муҳим аҳамият касб этаётди, — дейди Нефть ва газ конлари геологияси ҳамда қидирув институти ОАЖ илмий ходими Ваҳобжон Жумаев. — Бу гал институтимиз 5та лойиҳа билан иштирок этди. Тоғ жинсларининг ғовақлигини аниқловчи асбоб шулардан бири. Қурилма нефть ва газ конлари коллекторларини ташкил этувчи тоғ жинсларининг ғовақлик коэффициентини аниқлайди. Қазиб олиш саноатида нефть-газ конлари захирасининг ҳисоб-китобини аниқ олиш катта аҳамиятга эга. Янги қурилма олдингиларига қараганда анча тезкорлиги билан ажралай туради.

Ярмарка экспозициясидаги 74та ишланма олий таълим муассасалари талабалари, «Келажақ овози» танлови ғолибларига тегишли экани таҳсинга лойиқ. Эътиборлиси, ёшларнинг лойи-

воловчи янги ортопедик патак» қабилар катта қизиқишга сабаб бўлди. Ишланмаларнинг кўпчилиги жамоатчилик эътиборига илк бора ҳавола этилди. «Бошланғич таълим педагогикасининг инновацион-интеграллашган технологияси», Олий таълим муассасалари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари учун «Педагогик амалиёт ўташ жараёнида ахборот технологиялари» курси бўйича ўқув-услубий мажмуа каби лойиҳаларда эса таълим сифат ва самарадорлигини ошириш масалалари ўз аксини топган.

Тадбир доирасида «Қишлоқ ҳўжалиги самарадорлигини оширишга йўналтирилган янги технологиялар ва ишланмалар», «Ҳудудларни инновацион ривожлантириш муаммолари», «Инновацион фаолиятни ривожлантиришга ёш олим ва талабалар салоҳиятини жалб этишнинг долзарб масалалари» мавзуларидаги семинарлар ҳам муҳокамаларга мўл тарзда ўтди.

Инсон тафаккури ихтиролар яратишга қодир. Ҳар бир инновацион ғоя, технология ва лойиҳанинг янгилиги, ишлаб чиқариш муаммолари ечимини ўзida акс эттиргани мана шу фикрни яна бир бор исботлайди.

Санобар ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

ГОЛИБ БЎЛИШ ОСОН КЕЧМАЙДИ

Аввал хабар берганимиздек, ўқувчиларнинг кимё фанидан 47-халқаро Менделеев олимпиадаси кўтаринки руҳда бошланди. Ўзаро суҳбатларда иштирокчи мамлакатлар вакиллари Ўзбекистон ахли барча меҳмонларни очик чеҳра, иззат-икром билан кутиб олгани, очилиш маросимида намоёиш этилган мустақил юртининг миллийликка йўғрилган санъати, маданий-маърифий тадбирлар асосида бориб кўрилган кўркам ҳибонлар, аънавийлик ва замонавийлик уйғунлашган маҳобатли бино ва иншоотлар уларда илиқ таассурот уйғотганини мамнуният билан изҳор этишди.

Айтиш жоизки, интеллектуал ёшлар беллашувида 17 давлатнинг 117 вакили иштирок этмоқда. Ўз миллий олимпиадаларида муваффақиятга эришган ўғил-қизларнинг қай бири билан суҳбатлашманг, голиб бўлишга даъвогарлигини билдиради.

— Жамоамизнинг галабага бўлган ишончи жуда-ям кучли, — дейди СамДУ қошидаги академик лицей ўқувчиси Ўғилбой Даминова. — Гап халқаро билимлар беллашувининг серкуёш диёримизда бўлаётганида эмас, балки юртимизда ёш авлод таълим-тарбиясига берилаётган эътибор, кўрсатилаётган ғамхўрлик, яратилган шарт-шароитлар тўғрисида тенгдошларимиз илм чўққиларини забт этаётгани билан боғлиқ.

— Ўзбекистон ва унинг гўзал пойтахти менга ўзига хос кайфият бағишламоқда, — дейди молдовалик ўқувчи Георгий Шайи. — Бу ерда тенгдошларимизнинг таълим олиши учун яратилган шароитларга ҳавас қилса арзийди. Шу боис ҳам халқаро беллашувда ўзбекистонлик ёшлар жиддий рақобатчи ҳисобланади. Буни аввалги олимпиадалар ҳам тасдиқлайди.

Дарҳақиқат, ўтган йилнинг 23—30 апрель кунлари Қозоғистоннинг Остона шаҳрида ўтказилган 46-халқаро Менделеев олимпиадасида юртимиз шарафини ҳимоя қилган 9 нафар ўқувчидан 5 нафари голиблик шоҳсупасига кўтарилганди.

— Олимпиадада энг иқтидорли ўқувчилар жам бўлишган, — дейди Боку турк лицейи ўқувчиси Жобит Аҳмадов. — Голиб

бўлиш осон кечмаслиги аниқ. Шунинг учун беллашувда бор билимимни ишга солмоқчиман.

Олимпиада қоидаларига

рус ва инглиз тилида тақдим этилди. Топшириқлар баҳоланганидан сўнг ҳар бир иштирокчи ўзининг жавобларини қайта кўриб чиқиш имкониятига эга бўлгани эътиборлидир.

Мураккаб масалалар ечимидан кейинги дўстона мулоқотлар, албатта, ақлга ҳордиқ беради. Шу боис иштирокчилар Тошкент ахборот технологиялари касб-ҳунар коллежи ва В.Успенский номидаги мусиқа академик лицейига ташриф буюришди.

Халқаро Менделеев олимпиадаси қатнашчилари Тошкент ахборот технологиялари касб-ҳунар коллежида ёшлар учун яратилган шарт-шароитлар билан танишишди. «Рақамли коммуникация тизимлари», «Ахборот технология-

Халқаро ва республика танловларининг ёш голиблари ижросидаги куй-қўшиқлар йиғилганларга олам-олам завқ бағишладилар.

— Халқаро олимпиадада

бўлимлари бўйича имтиҳондан ўтишди. Иккинчи босқич топшириқлари олдингиларига нисбатан қийинлиги билан ажралиб тургани таъкидланди.

Одатда шахматчилар мураккаб партиялар якунига етгач, тоза ҳавода сайр қиларди ёки бирор диққатга сазовор жойларни айланиб, бироз миясига дам беради. Халқаро фан олимпиадаси иштирокчилари ҳам имтиҳон чоғида шахматчилардан кам қувват сарфламайди, албатта.

Ёш кимёгарлар мазмунли ҳордиқ чиқариш учун пойтахтимизда қад ростлаган муҳташам спорт иншоотларини бориб кўришди. Дастлаб Юнусобод туманидаги Гимнастика спорт саройида бўлишди. Бироз олдин ёққан ёмғирда чайилган равон йўлакчалар четига экилган сарик, қизил, пушти, оқ ва бошқа рангдаги анвойи гулларга уйғун тарзда нозик дид билан баропо этилган замонавий иншоот дунё ёшларини ҳайратлантирди.

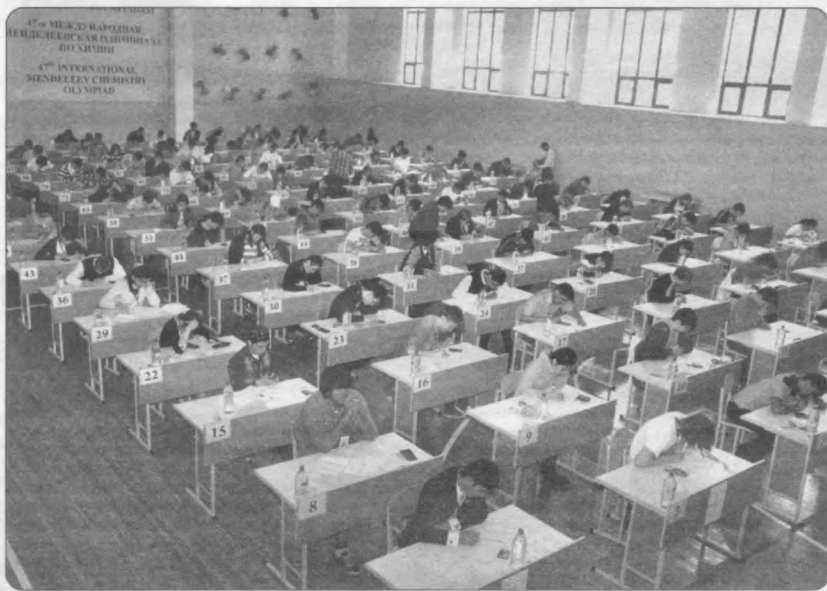
Сўнгра иштирокчилар Мустақиллигимизнинг 21 йиллиги муносабати билан барпо этилган, Шарқ ва Фарб меъморчилиги аъналарини ўзига ақс эттирган «Бунёдкор» спорт мажмуасига боришди. 34 минг томошабинга мўлжалланган стадион ёш кимёгарларни лол қолдирди. Буни уларнинг ўзаро ҳайратомуз суҳбатларидан ҳам англаш мумкин эди.

Бугун меҳмонлар замонавий ва тезюрак «Афросиёб» поездида кўҳна ва навқирон Самарқанд шаҳрига йўл олишади...

Халқаро олимпиада беллашувлари давом этмоқда. Голиблар 30 апрель кунини муносиб тақдирладилар.

Курбонбой МАТКУРБОНОВ,
Назокат ХОЛМЕТОВА,
Зоҳиджон ХОЛОВ,
«Ma'rifat» муҳбирлари

Бурхон РИЗОКУЛОВ,
Владимир ГРАНКИН
олган суратлар.

кўра мусобақа икки назарий ва бир амалий босқичда ўтказилади. Иштирокчилар учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган.

25 апрель кунини бўлиб ўтган 1-назарий босқич топшириқлари 8та мажбурий вазифа — масаладан иборат бўлди. Саволлар хорижий олимлардан иборат илмий-услубий кенгаш томонидан тузилган бўлиб,

лари» лабораториялари, «Оптик толалари алоқа линиялари» ўқув хонасида машғул ўтаётган ўқувчилар хорижий ёш кимёгарларга чет тилларда сўзлаб, меҳмонларни қизиқтирган саволларга атрофлича жавоб қайтаришди.

— Бу коллеж ҳаётимда кўрган энг замонавий ўқув муассасаларидан бири бўлди, — дейди озарбойжонлик Вафа Тажиева. — Ўқувчиларнинг барча фанларга бирдек қизиқиши, айниқса, хорижий тилларни мукаммал эгаллашга интилишига ғувоб бўлдим. Ушбу олимпиадага келиб, юртингиз ёшлари билан танишганидан жуда хурсандман.

Шундан сўнг халқаро олимпиада иштирокчилари В.Успенский номидаги республика ихтисослаштирилган мусиқа академик лицейида бўлишди. Бу ерда меҳмонлар шарафига концерт уюштирилди.

Саудия Арабистони илк бор қатнашмоқда, — дейди Жидда шаҳридан келган Амин Арканжи. — Улкан анжуманда иштирок этаётганим ва жаннатмонанд мамлакатингизга келганимдан бағоят хурсандман. Ўзбекистон бой миллий маданиятга эга, замонавий соҳалари ҳам жадал ривожланаётган юрт эканлигига яна бир бор амин бўлдик. Халқи хушмуомала ва меҳмондўст. Ватанимга қайтгач, булар ҳақида юрtdoshларимга сўзлаб бermoқчиман.

Халқаро ҳакамлар ҳайъати аъзолари, олимлар ва назарийчилар кузатуви остида давом этаётган билимлар беллашувининг 2-босқичида иштирокчилар яна назарий топшириқларни бажаришди. Улар кимё фанининг ноорганик кимё, органик кимё, аналитик кимё, физикавий кимё, биокимё ва полимерлар

Дарслик таълим жараёнидаги фавқулодда муҳим унсурлардан бири экани маълум. Шунинг учун ҳар қандай дарслик тўқис, мукаммал ва камчиликлардан холи бўлиши лозим. Табиийки, дарслик бир ўқитуришда ёзиб ташланмаган ва кейинчалик мутлақо қалам тегизилмайдиган китоб эмас. Унинг ютуғу қуёрулари бевосита таълим амалиётида аниқ кўринади, билимди, синчков, масъулиятли ва маҳоратли ўқитувчининг тақлифу тасвирлари дарслик сифатининг янада яхшиланишига ҳолис хизмат қилади. Қайта наирда амалиётчиларнинг ана шундай тақлифлари муаллифлар томонидан инобатга олинади, шу тариқа дарслик мукаммаллашиб боради.

Шу маънода Жиззах давлат педагогика институтини қошидаги Сайилжой академик лицейи ўқитувчиси Тўлқин Холжўраевнинг умумтаълим мактаблари “Она тили” дарсликларидаги айрим талқинларни янада аниқлаштириш борасида билдирган фикрлари, баъзи эътирозлари, қўйган саволлари оша тили таълимига қўнчоқлик билан ёндашиши натижасидир. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тил ва адабиёт институти директори, умумтаълим мактабларининг бир неча “Она тили” дарсликлари ҳаммуаллифи, филология фанлари доктори, профессор Низомиддин МАҲМУДОВ педагогнинг бу қўнчоқлигини мамнуният билан эътироф этган ҳолда саволларига жавоб қайтарди.

— 7-синф “Она тили” дарслигининг 41-бетида: “Sifatdosh va harakat nomlari tarkibidagi egalik qo'shimchalari harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi. Shuning uchun qaratqich kelishigini olgan shaxs bildiruvchi so'zning qo'llanilishiga ko'pincha ehtiyoj bo'lmaydi”, дейилган. Бунга исбот сифатида 108-машқда мисоллар ҳам берилган: *Turnalar uzoqlashib ko'zga ko'rinmay ketganidan so'ng o'zicha hayron bo'ldi. Ularning dam arqondek cho'zilib, dam g'alvirdak yoyilib uchishining sababi nimada ekan-a?* — deb o'yaldi (O.Hasanov). Lekin shu darслигининг 55-бетиде: “Harakat nomi bilan kesim tarkibidagi kerak, lozim, darkor, shart so'zlari bo'lganda kesimni ega bilan moslashtiruvchi shaxs-son qo'shimchalari harakat nomiga qo'shiladi”, дейилган. Масалан: *Men o'qishim kerak. Sen o'qish-ing kerak.*

Савол: келтирилган маълумотлар бир-бирини инкор қилмаётими? Негаки, ҳаракат номи шахс-сон ва зamon қўшимчаларини қабул қилмайдиган феъл шакли-ку. Яъни, у турланмайдими? “Men o'qishim kerak”, “Sen o'qishing kerak” гапларидаги ҳаракат номлари таркибидеги — *im* эгаллик қўшимчаси эмасми?

— 7-синф “Она тили” дарслигида, хусусан, 41- ва 55-бетларда берилган ҳаракат номи таркибидеги эгаллик қўшимчалари талқинида зиддият йўқ. “...harakat nomlari tarkibidagi egalik qo'shimchalari harakat bajaruvchisining shaxsi va sonini bildiradi” (41-бет) деганда ҳам, “Harakat nomi bilan kesim tarkibidagi kerak, lozim, darkor, shart so'zlari bo'lganda kesimni ega bilan moslashtiruvchi shaxs-son qo'shimchalari harakat nomiga qo'shiladi” (55-бет) деганда ҳам, шубҳасиз, айнан эгаллик қўшимчалари назарда тутилган, фақат иккинчи ҳолатда мазкур қўшимчаларнинг айнаи ҳолатларда эга билан кесимнинг шахс ва сонда мослашувидаги иштироки алоҳида таъкидланган. Соф феълдаги шахс-сон (ва зamon) қўшимчалари ва эгаллик қўшимчаларининг шахс-сон маъносини ифодалашини қористирмаган маълум.

— 7-синф “Она тили” дарслигининг 72-бетиде: *na... na* инкор боғловчи деб берилган. Масалан, 188-машқнинг 3-мисолида бунга намуна ҳам келтирилган: *Arvalo shuki, kovush tikishga na charm bor, na sirach, na mix, na lok (G'afur G'ulom)*. Шу дарслигининг 95-бетиде *na... na* инкор юкламаси берилган: *To'rt mucham sog', do'stlarim bor havas qilgulik, Nolimayman na kelajak, na o'timishimdan (Abdulla Oripov)*.

Савол: ўқувчиларга инкор боғловчиси ва инкор юкламасини қандай усуллар билан тушунтирсан мақсадда мувофиқ бўлади?

— Дарсликда *na... na* ёрдамчи сифатида, ҳам инкор юкламаси сифатида берилган. Бу ҳолат айнаи сўзнинг вазифадорлиги билан боғлиқ, у баъзан боғловчи, баъзан эса юклама вазифасини бажаради. Биринчи мисолда боғланаётган тегишли бўлаклар (*charm, sirach, mix, lok*)нинг инкори *na... na* ёрдамчиси орқали ифодаланган, шунинг учун у боғловчи, иккинчи мисолда эса инкор гапнинг ўзида кесим орқали ифодаланган (*nolimayman*), *na... na* ёрдамчиси мавжуд инкорни қўшимча равишда таъкидлаган, қучайтирган, шунинг учун у юкламадир. Бу икки ҳолатни фарқлаш маънасида келсак, дарсликнинг ўзида шундай аниқ изоҳ берилган: “Bunday yuklamalar (ya'ni inkor yuklamalari) qo'llanganda gapning kesimi asosan inkor shaklida bo'ladi” (95-бет).

— 7-синф “Она тили” дарслигининг 16-бетиде: “*Bu, shu, u, o'sha, ana, mana kabi so'zlar ko'rsatish olmoshlari sanaladi*”, деб ёзилган ва шу дарсликнинг 18-бетиде: “*Egalik, kelishik hamda —day, —dek, —aga, —cha qo'shimchalari qo'shilganda asos bilan qo'shimcha o'rtasiga bir “n” tovushi ortirib tallafuz qilindi va shunday yoziladi*”, деб *shunday, o'shanaqa, buncha* сўзлари мисол сифатида берилган. Кўрсатиш олмошларига жўналиш, ўрин-пайт, чиқishi келиши шакллари ва —*day, —dek, —aga, —cha* қўшимчалари қўшилгандан бир “n” товуши ортиси маълум: *unga, shunda, o'shanda, bunday, shuncha... Sавол: бу олмошларга эгаллик қўшимчаси қўшилганда “n” товунининг ортинини қайси мисоллар билан тушунтириш мумкин? Иккинчи савол: кўрсатиш олмошларига қўшилувчи, шунингдек, олтарга қўшилувчи —day, —dek, —cha қўшимчалари вазифасига кўра сўз ясовчи қўшимчаларми ёки лугавий шакл ясовчи қўшимчаларми?*

— Дарсликда бошқа бир қатор ҳолатлардаги каби кўрсатиш олмошларига эгаллик қўшимчалари қўшилганда бир “n” товунининг ортирилиши қайд этилган. Бу ҳолат ҳам нутқда кенг кузатилади. Масалан: *Ammo shu paytgacha unim kam, bunim kam, deb signi bezovta qilganim yo'q (Ahmad A'zam. Odamlarning olasi)*. Мисолдаги *unim, bunim* сўз шакллариининг морфемик таркибидан кўриниб турибдики, *u* ва *bi* қўрсатиш олмошларига —*im* эгаллик қўшимчаси қўшилган, ўзак ва

— От ва олмошларга қўшилиб келувчи —*dagi* қўшимчаси сўз ясовчиси ёки лугавий шакл ясовчи? Адабиётларда турли хил маълумотлар берилган: *uydagi, ko'chadagi, sendagi, undagi*.

— *dagi* қўшимчасининг сифат ясовчи экани кўп мутахассислар томонидан эътироф этилган. Унинг айнаи шу мақома — “Ўзбек тилининг изоҳли луғати”га илова қилинган “Сўз ясовчи ва шакл ясовчи қўшимчаларнинг изоҳли-иллюстратив кўрсаткичи”да ҳам қайд этилган.

— 6-синф “Она тили” дарслигининг 40-бетиде “*Orttirma nisbatning —t qo'shimchasi unli tovush bilan tugagan fe'l asoslariga qo'shiladi*. Masalan, *to'qit, ishlat*. Jarangli undosh bilan tugagan fe'l asoslariga —*dir, jarangsiz undosh bilan tugagan fe'l asoslariga esa —tir qo'shimchasi qo'shiladi*”, дейилган. Орттирма нисбатнинг —*t*

қўшимча ўртасида бир “n” товуши ортирилган (*u+n+im, bu+n+im*). Бу ҳолат “Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари”да ҳам алоҳида кўрсатилган, яъни: “*Bu olmoshlarga egalik qo'shimchalari quyidagicha qo'shiladi: buningiz, o'shangiz kabi*”.

Ўзбек тилининг изоҳли луғатида илова қилинган “Сўз ясовчи ва шакл ясовчи қўшимчаларнинг изоҳли-иллюстратив кўрсаткичи”да —*cha, —day, —dek* қўшимчаларининг тавсифи ва таснифи анчайин батафсил берилган. Ҳар ҳолда, ҳозирча айнаи шу тавсиф (*—cha*) — равиш ясовчи, кичрайтиш-эркалаш шаклини ясовчи: —*day, —dek* — сифат ясовчи) кўпчилик томонидан эътироф этилган ва биз ҳам унга қўшилиамиз.

— 7-синф “Она тили” дарслигининг 26-бетиде *hech* сўзи бўлишсизлик олмоши сифатида берилган: *Oltin ko'milgan joyni hech topolmadim (Abdulla Avloniy)*. Шу дарсликнинг 87-бетиде *hech* сўзи инкор юкламаси сифатида ҳам берилган. Ўқувчиларга *hech* сўзининг қай ҳолатда бўлишсизлик олмоши, қай ҳолатда инкор юкламаси тарзида келишини қандай тушунтириш мумкин?

— “7-синф “Она тили” дарслигининг 26-бетиде *hech* сўзи бўлишсизлик олмоши сифатида берилган” деган фикр унчалик тўғри эмас, бу топшириқни янгиланган аниқлаш оқибатидир. Саволда тўғри қайд этилганидек, “шу дарсликнинг 87-бетиде *hech* сўзи инкор юкламаси сифатида берилган”. Бу сўз ўз моҳиятига кўра, чиндан ҳам, инкор юкламаси, шунинг учун бу юклама қатнашганда гапнинг кесими асосан инкор шаклида бўлади. “Бўлишсизлик олмошлари” мавзусидаги 1-топшириқда берилган улга гапнинг биттаси “*Oltin ko'milgan joyni hech topolmadim*”, қолган иккинчиси эса “*Hunarli odam hech qachon kam bo'lmaydi*”, “*Majlisda bu masala haqida hech kim churq etmadi*” шаклларида бўлиб, уларда ажратилган сўзларнинг маъноларини изоҳлаш талаб этилган, яъни юклама ва мустақил сўз ўртасидаги маъновий тафовутни топиш кўзда тутилган. Бундан мақсад *hech* сўзи (юкламаси) ва унинг иштироки билан ҳосил бўладиган *hech qachon, hech kim* каби сўзлар (бўлишсизлик олмошларининг маъноларидаги фарқни таъкидлашдан иборат. Ана шундан кейин дарсликда “*So'roq olmoshlari va bir, narsa so'zlari oldidan hech so'zining qo'llanishi natijasida bo'lishsizlik olmoshlari hosil bo'ladi*...” тарзидаги қоида умумлаштирилган.

бу бироз саёзроқ. Чунки —*la* қўшимчаси олмош, равиш, тақдид сўзлардан ҳам феъл ясайди: *senla, sizla, tezla, shitirla, qiqirla* каби. —*a* қўшимчаси от, сифатлардан феъл ясаши барчага маълум, лекин қандай қилиб ундоз сўзлан феъл ясайди? —(*ay*), —*i*, —*sira* қўшимчаларининг от ва сифатлардан феъл ясаши маълум, лекин —*a* қўшимчаси сифатдан феъл ясай оладими? Бундан ташқари, —(*ay*) қўшимчаси равишдан ҳам феъл ясамайдими? Масалан: *ko'ray, ogay*.

— Саволда уринли кўп тилганидек, “Феълларнинг асослиши” мавзуси баёнида саёзроқ жиҳатлар бор. Феъл ясалувчи асослар ва феъл ясовчи қўшимчаларни гуруҳлаштиришда, тўғрироғи, умумлаштиришда янгиланган тушунишга олиб кетилган ўринлар йўқ эмас. Масалан, —*la, —a* қўшимчалари от, сифат, тақдид сўз кабилардан

МУАЛЛИМ ВА МУАЛЛИФ МУНОЗАРАСИ

умумий ўрта таълим мактабларида ўқитилаётган “Она тили” дарсликларидаги айрим жиҳатлар хусусида кечди

қўшимчаси унли товush билан тугаган кўп бўғинли феълларга, шунингдек, “*r*”, “*y*” ундоши билан тугаган баъзи феълларга қўшилиди (*o'qit, haydat, maydaladi, qisqart, ko'payti, —dir* қўшимчаси жарангли ундош билан бир бўғинли феълларга, шуниингдек, “*z*” ундоши билан тугаган орттирма нисбат ясовчисидан кейин (*ko'ndir, chizdir, qoldir, to'ydir, o'tkazdir, tolmidir*), —*tir* қўшимчаси эса асосан жарангсиз ундош билан тугаган бир бўғинли феълларга ва жарангли ва жарангсиз ундош билан тугаган кўп бўғинли феълларга (*kestir, tiktir, uyaltir, ulog'itir kabi*) қўшилиди, дейилса, тўлиқ ва тўғри бўлмайдими?

— 6-синф “Она тили” дарслигидаги орттирма нисбат ясовчи биттаси “*Oltin ko'milgan joyni hech topolmadim*”, қолган иккинчиси эса “*Hunarli odam hech qachon kam bo'lmaydi*”, “*Majlisda bu masala haqida hech kim churq etmadi*” шаклларида бўлиб, уларда ажратилган сўзларнинг маъноларини изоҳлаш талаб этилган, яъни юклама ва мустақил сўз ўртасидаги маъновий тафовутни топиш кўзда тутилган. Бундан мақсад *hech* сўзи (юкламаси) ва унинг иштироки билан ҳосил бўладиган *hech qachon, hech kim* каби сўзлар (бўлишсизлик олмошларининг маъноларидаги фарқни таъкидлашдан иборат. Ана шундан кейин дарсликда “*So'roq olmoshlari va bir, narsa so'zlari oldidan hech so'zining qo'llanishi natijasida bo'lishsizlik olmoshlari hosil bo'ladi*...” тарзидаги қоида умумлаштирилган.

— 6-синф “Она тили” дарслигининг 64-бетиде: “—*la, —a* qo'shimchalari ot, sifat, undov olmoshlari va *bir, narsa* so'zlari oldidan hech so'zining qo'llanishi natijasida bo'lishsizlik olmoshlari hosil bo'ladi...” тарзидаги қоида умумлаштирилган.

— 6-синф “Она тили” дарслигининг 90-бетиде: “*Fe'lda ifodalangan harakat yoki holatning bajaruvchi shaxsini, va shaxsning bitta yoki ko'p ekanligini bildiruvchi shakllar shaxs-son shakllari sanaladi*. Fe'llarning I va II shaxsi

maxsus shakllar orqali ifodalanadi. II shaxsda esa zamon qo'shimchalari shaxs ma'nosini ham ifodalaydi”, дейилган. Лекин 1995 йил 24 августда қабул қилинган “Ўзбек тилининг имло қоидалари”да —*di* ундоши шахс кўрсаткичи ва ўтган зamon ясовчиси деб берилган. Академик лисейларнинг 2-босқич ўқувчиларини учун чиқарилган “Hozirgi o'zbek adabiy tili” дарслигида эса III шахснинг —*adi, —adilar* қўшимчалари ҳам шахс-сон қўшимчалари деб кўрсатилган. Шахс-сон қўшимчаларининг III шахс-ноль кўрсаткичга эга эмасми? Агар шундай бўлса, *o'qiganman, o'qigansan, o'qigan; o'qiyarman, o'qiyarsan, o'qiyapti* тусланишдаги *o'qigan, o'qiyapti* феълларидеги —*gan, —uapti* шакллари ҳам шахс-сон қўшимчалари ҳисобланамиди?

— 6-синф “Она тили” дарслигида феъллардаги шахс-сон

яъни эргаштирувчи боғловчи ва ўхшатиш-қиёслаш юкламаси тарзида тавсифланиши бу ёрдамчининг синтактик феолиги билан боғлиқ. У алоҳида гап доирасида, албатта, юклама. Аммо тегишли қўшма гап доирасида бош ва эргаш гапларни боғлашдаги иштирокини ҳам инкор этиб бўлмайди.

— Бош гап таркибидеги кесим вазифасида қўланган кўрсатиш олмошининг маъносини изоҳлаб келувчи гап кесим эргаш гап дейилади. Кесим эргаш гап бош гапга кўрсатиш олмоши таркибидеги —*ki* юкламаси ёрдамида боғланади. Масалан: *Endi sizlarga muborak topshiriq shuki, har biringiz alohida alohida ketasiz (M.Mansurov)*. Келтирилган таъриф ва мисоллардан шу нарса маълум бўлдики, кесим эргаш гап бош гапга —*ki* юкламаси ёрдамида боғланади ва бош гапдан кейин келади. 9-

синф “Она тили” дарслигининг 48-бетидеги 120-машқда: “*Bosh va ergash gaplardagi o'zaro nisbatlanayotgan so'zlarni toping*. Bosh gap tarkibidagi nisbatlanayotgan ko'rsatkich olmoshining qaysi gap bo'lagi vazifasida kelayotganini aniqlang”, дейилган ва қўйилган гап берилган: *Kim chaqoqon va tez harakat qilsa, yutuq o'shaniki bo'ladi (O'. Haydarov)*. Агар бу гапни содда гапга айлантирсак, қуйидаги кўриниш ҳосил бўлади: *Yutuq chaqoqon va tez harakat qilgan deb bo'ladi*. Берилган эргаш гап қўшма гапда “*Kim chaqoqon va tez harakat qilsa*” эргаш гапни “*yutuq o'shaniki bo'ladi*” гапидеги *o'shaniki bo'ladi* мураккаб от кесимини изоҳлаб келаяпти. Демак, кесим эргаш гаплар бош гапга нисбий сўзлар ёрдамида ҳам боғланиши мумкин экан-да. Шундай бўлгандан кейин, кесим эргаш гап бош гапга айрим ҳолларда нисбий сўзлар ёрдамида ҳам боғланиши мумкин дейилса, таъриф батафеилроқ бўлмайдими?

— 9-синф “Она тили” дарслигининг 38-бетиде: “*Bosh gapda ifodalangan mazmunning sababi, maqsadi, sharti yoki qiyosini bildirgan ergash gaplar bosh gapga sabab (chunki, negaki), maqsad (toki), shart (agar, agarda), qiyoslashtiruvchi (go'yo, go'yoki, xuddi) ergashtiruvchi bog'lovchilari yordamida bog'lanadi*”, дейилган. 7-синф “Она тили” дарслигининг 93-бетиде: “*So'z yoki gapga o'xshatish, qiyoslash ma'nosini yulovchi xuddi, go'yo(ki) kabi yordamchi so'zlar o'xshatish-qiyoslash yuklamalari hisoblanadi*”, дейилган. Мисоллар: *Misralarda so'zlar gavhar kabi yonadi, go'yo yangi ranglar, yangi yulvalar bilan porlaydi* (эргаштирувчи боғловчи, 39-бет). *Baland cho'q-qilarini, adirlarni, daraxtlarni bosib qolgan qor bu yerda shunday iliq va mayin ko'rinadiki, go'yo tog'ga qor tushgan emas, mayin og' kizig yopilgan* (7-синф, 94-бет). Менимча, мисолларда бир хил сўз — *go'yo* иштирок этган. У юкламаси ёки эргаштирувчи боғловчи? Ёки улар шаклдош сўзларми?

— 9-синф ва 7-синф “Она тили” дарсликларида *go'yo* ёрдамчиси талқинидаги икки хиллилик,

яъни эргаштирувчи боғловчи ва ўхшатиш-қиёслаш юкламаси тарзида тавсифланиши бу ёрдамчининг синтактик феолиги билан боғлиқ. У алоҳида гап доирасида, албатта, юклама. Аммо тегишли қўшма гап доирасида бош ва эргаш гапларни боғлашдаги иштирокини ҳам инкор этиб бўлмайди.

— Бош гап таркибидеги кесим вазифасида қўланган кўрсатиш олмошининг маъносини изоҳлаб келувчи гап кесим эргаш гап дейилади. Кесим эргаш гап бош гапга кўрсатиш олмоши таркибидеги —*ki* юкламаси ёрдамида боғланади. Масалан: *Endi sizlarga muborak topshiriq shuki, har biringiz alohida alohida ketasiz (M.Mansurov)*. Келтирилган таъриф ва мисоллардан шу нарса маълум бўлдики, кесим эргаш гап бош гапга —*ki* юкламаси ёрдамида боғланади ва бош гапдан кейин келади. 9-

синф “Она тили” дарслигининг 48-бетидеги 120-машқда: “*Bosh va ergash gaplardagi o'zaro nisbatlanayotgan so'zlarni toping*. Bosh gap tarkibidagi nisbatlanayotgan ko'rsatkich olmoshining qaysi gap bo'lagi vazifasida kelayotganini aniqlang”, дейилган ва қўйилган гап берилган: *Kim chaqoqon va tez harakat qilsa, yutuq o'shaniki bo'ladi (O'. Haydarov)*. Агар бу гапни содда гапга айлантирсак, қуйидаги кўриниш ҳосил бўлади: *Yutuq chaqoqon va tez harakat qilgan deb bo'ladi*. Берилган эргаш гап қўшма гапда “*Kim chaqoqon va tez harakat qilsa*” эргаш гапни “*yutuq o'shaniki bo'ladi*” гапидеги *o'shaniki bo'ladi* мураккаб от кесимини изоҳлаб келаяпти. Демак, кесим эргаш гаплар бош гапга нисбий сўзлар ёрдамида ҳам боғланиши мумкин экан-да. Шундай бўлгандан кейин, кесим эргаш гап бош гапга айрим ҳолларда нисбий сўзлар ёрдамида ҳам боғланиши мумкин дейилса, таъриф батафеилроқ бўлмайдими?

— 9-синф “Она тили” дарслигининг 42-бетиде: “*Bosh gapda ifodalangan mazmunning maqsadi, sababini bildiruvchi ergash gaplar bosh gapga ko'pincha deb so'zi yordamida bog'lanadi, ergash gapning kesimi III shaxs buyruq mayli shaklidagi fe'llar bilan ifodalanadi*. Bunday gaplar tarkibidagi *deb so'zi uchun ko'makchisi bilan erkin almasha oladi*”, дейилган. Берилган таърифда баъзи камчиликлар бор, назаримда. *Deb* сўзи билан боғланган эргаш гап қўшма гапларда қандай ҳолларда мақсад маъноси, қандай ҳолларда сабаб маъноси ифодаланиши берилмаган. Шунингдек, мақсад маъносини ифодаллаганда эргаш гапларнинг кесими III шахс буйруқ майли шаклидаги феъллар билан эмас, I шахс буйруқ майли шаклидаги феъллар билан ҳам ифодаланган. Дарсликда бунга мисол ҳам берилган: *Gul barglari uchishadi, tushmayin deb go'linga (Hamid Olimjon)*. *Deb* сўзи тўғдирувчи эргаш гапни ҳам бош гапга боғламайдими? Масалан: *Kim aytadi sizga, Eshon yozgan deb*.

— Сиз айтган мулоҳазаларда, албатта, жон бор, лекин улар кўпроқ хусусий ҳолатлар. Дарсликда асосий эътибор маз-

кур гап турунининг умумий ҳолатига қаратилган ва уларни қоидалаштиришга ҳаракат қилинган.

— Бош гап таркибидеги ҳол вазифасида қўланган кўрсатиш олмошининг маъносини изоҳлаб келувчи ёки бош гап орқали ифодаланган мазмунининг сабаби, мақсади, шarti, пайти, ҳолати, миқдор-даражаси кабиларни билдирадиган эргаш гапларга ҳол эргаш гап дейилади. Ҳол эргаш гаплар бош гапга нисбий сўзлар, шарт майли шакллари; сабаб, мақсад, шарт, боғловчилари, *deb* сўзи ёрдамида боғланади. Ҳол эргаш гаплар ҳолийинг маъно туларига мувофиқ пайт, ўрин, сабаб, мақсад, шарт, миқдор-даража эргаш гаплар сингари бир неча турларга бўлинади.

Шу ерда бир савол туғилади: эргаш гаплар бош гапга —*gach* (—*kach, —qach*), —*guncha* (—*kuncha, —quncha*), —*b* —(*i*)b равишдош шакллари ёрдамида боғланмайдими? Бундай боғланиш гаплар эргашган қўшма гаплар ҳисобланмайдими? Масалан: *Kunlar isigach, ekin-ikin ishlari boshlanadi. Mashina kelguncha, do'konga kirib chiqamiz. Shovqin-saron ko'tarilib, g'orga hujum boshlandi. Tuproqda tuz ko'payib, ekinlar quriy boshladi*.

— Худди шундай. Эргаш гаплар бош гапга —*gach* (—*kach, —qach*), —*guncha* (—*kuncha, —quncha*), —*b* —(*i*)b равишдош шакллари ёрдамида боғланмайдими. Сиз келтирган мисоллар эргашган қўшма гап ҳисобланмайдими. Бугун ўзбек тилшунос-лигида деярли эътироф этилган синтактик назарияга кўра, гапнинг мантикий-грамматик марказини кесим ташкил этади. Кесимда эса шахс-сон, майл, зamon, модальлик каби предикативликни юзга келтирадиган маънолар ифодаланган бўлиши шарт. Акс ҳолда, ҳеч қандай бирик кесим бўла олмайдими, демаскин, гап шаклланимайдими. Равишдош (ва феълнинг бошқа функционал шакллари) эса мазкур маъноларнинг барчасини ифодаламайдими, унда шахс-сон, зamon, майл мутлақо йўқ. Шунинг учун ҳам Сиз келтирган

қўшма гапларнинг умумий ҳолатига қаратилган ва уларни қоидалаштиришга ҳаракат қилинган.

— Бош гап таркибидеги ҳол вазифасида қўланган кўрсатиш олмошининг маъносини изоҳлаб келувчи ёки бош гап орқали ифодаланган мазмунининг сабаби, мақсади, шarti, пайти, ҳолати, миқдор-даражаси кабиларни билдирадиган эргаш гапларга ҳол эргаш гап дейилади. Ҳол эргаш гаплар бош гапга нисбий сўзлар, шарт майли шакллари; сабаб, мақсад, шарт, боғловчилари, *deb* сўзи ёрдамида боғланади. Ҳол эргаш гаплар ҳолийинг маъно туларига мувофиқ пайт, ўрин, сабаб, мақсад, шарт, миқдор-даража эргаш гаплар сингари бир неча турларга бўлинади.

Шу ерда бир савол туғилади: эргаш гаплар бош гапга —*gach* (—*kach, —qach*), —*guncha* (—*kuncha, —quncha*), —*b* —(*i*)b равишдош шакллари ёрдамида боғланмайдими? Бундай боғланиш гаплар эргашган қўшма гаплар ҳисобланмайдими? Масалан: *Kunlar isigach, ekin-ikin ishlari boshlanadi. Mashina kelguncha, do'konga kirib chiqamiz. Shovqin-saron ko'tarilib, g'orga hujum boshlandi. Tuproqda tuz ko'payib, ekinlar quriy boshladi*.

— Худди шундай. Эргаш гаплар бош гапга —*gach* (—*kach, —qach*), —*guncha* (—*kuncha, —quncha*), —*b* —(*i*)b равишдош шакллари ёрдамида боғланмайдими. Сиз келтирган мисоллар эргашган қўшма гап ҳисобланмайдими. Бугун ўзбек тилшунос-лигида деярли эътироф этилган синтактик назарияга кўра, гапнинг мантикий-грамматик марказини кесим ташкил этади. Кесимда эса шахс-сон, майл, зamon, модальлик каби предикативликни юзга келтирадиган маънолар ифодаланган бўлиши шарт. Акс ҳолда, ҳеч қандай бирик кесим бўла олмайдими, демаскин, гап шаклланимайдими. Равишдош (ва феълнинг бошқа функционал шакллари) эса мазкур маъноларнинг барчасини ифодаламайдими, унда шахс-сон, зamon, майл мутлақо йўқ. Шунинг учун ҳам Сиз келтирган

қўшма гапларнинг умумий ҳолатига қаратилган ва уларни қоидалаштиришга ҳаракат қилинган.

— Бош гап таркибидеги ҳол вазифасида қўланган кўрсатиш олмошининг маъносини изоҳлаб келувчи ёки бош гап орқали ифодаланган мазмунининг сабаби, мақсади, шarti, пайти, ҳолати, миқдор-даражаси кабиларни билдирадиган эргаш гапларга ҳол эргаш гап дейилади. Ҳол эргаш гаплар бош гапга нисбий сўзлар, шарт майли шакллари; сабаб, мақсад, шарт, боғловчилари, *deb* сўзи ёрдамида боғланади. Ҳол эргаш гаплар ҳолийинг маъно туларига мувофиқ пайт, ўрин, сабаб, мақсад, шарт, миқдор-даража эргаш гаплар сингари бир неча турларга бўлинади.

Шу ерда бир савол туғ

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Андижонда Бадий ижодкорлар уюшмаси вилоят бўлими ва Хўжабод туманидаги 9-болалар мусика ва санъат мактаби ҳамкорлигида "Устоз — шоғирлар" деб номланган II ижодий кўргазма бўлиб ўтди.

Обод турмуш йилга бағишланган "Тасвирий санъат фестивали — 2013" ҳафталиги доирасида ўтказилган мазкур кўргазмада вилоятда ижод қилаётган Ҳ.Аҳмаджонов, Л.Сатматов, М.Эшонхўжаева сингари мусавирлар ва Х.Мўминов, А.Хотамов, Х.Мухторов, О.Абдуллаева, А.Қамбаралиев каби ёш расмчиларнинг Ватан манзаралари, табиат гўзалликлари ҳамда бошқа мавзулардаги ранг-баранг асарлари кенг жамоатчиликка намойиш этилди.

— Мазкур кўргазма биз, катта авлод вакилларига турли йўналишлардаги ижодий ишларимизни намойиш этиш имконини берган бўлса, ёш ижодкорлар учун маҳорат мактаби вазифини ўтади, — дейди Хўжабод туманидаги 9-болалар мусика ва санъат мактаби ўқитувчиси Латифжон Сатматов. — Асарларимиз томошабинларда илҳи таассурот қолдиргани, айниқса, ўқувчи-ёшларимиз ижодига юқори баҳо берилгани бизни беҳад мамнун этди.

Кўргазмада истеъдодли ёшлар тасвирий санъат борасидаги билимларини ошириш ҳамда тақрибали мусавирлар билан ўзаро ижодий ҳамкорликни йўлга қўйиш имконига эга бўлди.

❖ Пойтахтимизда "Таълим тизимида амалга ошириладиган ислохотлар моҳиятини жамоатчиликка етказишда ахборот хизматлари ролини оширишнинг долзарб масалалари" мавзусида республика семинар-тренинги бўлиб ўтди.

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан ҳамкорликда ташкил этилган ушбу тадбирда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Тошкент шаҳар ва вилоятлар халқ таълими бошқармалари вакиллари иштирок этди.

Семинар-тренингни ўтказишдан кўзланган асосий мақсад давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясида белгиланган вазифаларни ҳаётта таътиб қилишда Халқ таълими вазирлиги тизимидаги ахборот хизматларига қўмаклашишдан иборат.

Тадбирда ахборот хизматларининг жамоатчилик билан алоқаларини янада мустақамлаш масалалари, халқ таълими тизимидаги ислохотларнинг бугунги аҳволи ва ривожлантириш истиқболлари муҳокама этилди.

❖ Сурхондарё вилоятида "Биз — буюк юрт фарзандларимиз" деб номланган ёшлар фестивали ўтказилди.

Истиқлолимизнинг 22 йиллигига бағишлаб, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ташаббуси билан ташкил этилган мазкур анжумандан кўзланган асосий мақсад мустақиллик йилларида мамлакатимизда эришилган улкан ўтуқлар, амалга оширилган ислохотларнинг мазмун-моҳияти ва аҳамиятини ёшларга кенг тушунтириш, уларнинг жамиятдаги ижтимоий-сиёсий фаоллигини янада ошириш, ёш авлодини Ватанга муҳаббат, юртга садоқат, миллий қадрият ва аъёнларимизга ҳурмат руҳида тарбиялашдан иборатдир.

Фестиваль доирасида вилоят туманларида "Ҳеч ким меҳр-этибордан четда қолмасин" шiori остида имконияти чекланган болалар, бokuвчиси йўқотган қариялар, ёши улуг отахон ва онахонлар ҳолидан хабар олиниб, уларга моддий-маънавий қўмак берилди. Термиз шаҳридаги 12-Меҳрибонлик уйи ва имконияти чекланган ёшлар мактаблари тарбияланувчилари билан ижодий учрашувлар ташкил этилди. "Ободлик кўнғилдан бошланади" лойиҳаси доирасида тадбир иштирокчилари Президентимиз раҳнамолигида қишлоқларда намунавий лойиҳалар асосида барпо этилган зомонавий уйларда истиқомат қилаётган ёш оилалар турмуш шароити билан яқиндан танишди. "Тил билган эл билади", "Зомонавий технология — тараққиёт гарови", "Чемпионлик сирлари" мавзуларида ташкил этилган маҳорат дарслари барчада катта таассурот қолдирди.

Фестиваль Маннон Уйғур номидagi Сурхондарё вилоят мусикали драма театрида таниқли хонандалар ижросидаги гала-концерт билан якунланди.

❖ Ўзбекистон Давлат санъат ва маданият институтида олий таълим муассасалари талабалари ўртасида ўтказилаётган «Тафаккур синовлари» республика танлови саралаш босқичи ўтказилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати марказий кенгаши томонидан ташкиллаштирилган мазкур танловда Тошкент молия институти, Қамолитдин Бехзод номидagi Миллий рассомлик ва дизайн институти, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти талабалари иштирок этди.

Танлов иштирокчилари мамлакатимиз тарихи, бугунги ижтимоий-сиёсий ҳаётлар, ҳуқуқ ва таълим тизими, жамиятимиздаги барқарорлик ва миллатлараро тотувлик асосларига оид саволларга жавоб қайтардилар. Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти талабалари жамоаси биринчи ўринга сазовор бўлиб, танловнинг финал босқичига йўл олди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимизнинг материаллари асосида тайёрланди.

Севимли масканга талпиниб

Чортоқ туманидаги «Баркамол авлод» болалар марказида турли кўрик-танловлар ўтказилмоқда. Ун тўрт йўналишда ўтказилган «Йилнинг энг яхши икитдорли ихтирочи ўқувчиси» танловида ўқувчиларнинг ижодкорлиги синодан ўтказилди.

Танловда тумanning 53та умумтаълим мактабидан 700 нафар ўқувчи иштирок этди. Ёғоч ўймакорлиги, наққошлик, ҳайкалтарошлик, каштачилик, тасвирий санъат каби халқ амалий санъати турлари намунасига қалб кўрини бериб ишлаган ёшлар бош фантазияга эга эканликларини кўрсатдилар.

Ёғочга сайқал бериб, уни замонавийлик билан уйғунлаштирган икитдор эгалари ўтмишга айланаётган буюмларни яратишмоқда. «Ёғоч

ўймакорлиги» тўғраги аъзоси Рустам Сиддик-жонов бу йўналишда биринчилигини қўлга киритди.

— Шаҳарга борсам катта-катта ҳайкаллар менда ҳавас ва ҳайрат уйғотарди, — дейди 48-умумтаълим мактаби 8-синф ўқувчиси Абубакир Ҳасанов. — Марказда шундай тўғарак борлигини билиб, унга қатнай бошладим. Бошида қийналдим, кейинчалик бу маскан меннинг иккинчи уйимга айланди. Дарсдан сўнг шу даргоҳга шошаман. Тинмай ўз устимда ишлаганим учун биринчи ўринга лойиқ топилдим.

Ўқувчи-ёшлар орасидан 19 нафари биринчи ўринга лойиқ, деб топилди.

Маҳмуд САЙРАМОВ, марказ директорининг маънавий-марифий ва ўқув ишлари бўйича ўринбосари

Маънавий таҳдидларга қарши қонун

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан «Миллий оммавий ахборот воситалари, нашриётлар ҳамда матбаа соҳасининг ривожланиш тенденциялари ва истиқболлари» мавзусида матбуот анжумани бўлиб ўтди.

— Мамлакатимизда нашриётлар, матбуот ва матбаа соҳасини қўллаб-қувватлаш, улар фаолиятини янада такомиллаштириш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Агентлик томонидан рўйхатга олинган оммавий ахборот воситаларининг умумий сони 1326тага етди. Уларнинг намунаси фаолият кўрсатиши учун барча шарт-шароитлар яратилмоқда, — дейди Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги бош директори ўринбосари Р.Сафоев.

Тадбирда агентлик томонидан ёш авлоднинг турли маънавий таҳдидлардан ҳимоялашга қаратилган «Вояга етмаганларнинг жисмоний ва маънавий ривожланишига салбий таъсир этувчи ахборотлардан ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳаси тайёрланаётгани маълум қилинди.

Мохичехра ЛАТИПОВА

Миллий маданиятимиз билимдонлари

2-республика тиббиёт коллежида Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги «Маънавият ва маърифат» маркази, «Қамолот» ЁИХ ҳамда Тошкент шаҳар ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси ҳамкорлигида «Бахтиёрлар диёри» кўрик-танлови ўтказилди.

миз қаҳрамонлари, уларнинг ишлари, қолдирган маънавий меросларини саҳна кўринишлари орқали намойиш этилди. «Истеъдод намойиши»да эса ўқувчилар ўзбек фольклорининг лапар, қўшиқ, аския, пародия каби турлари бўйича ўз истеъдодларини намойиш этидилар. «Бахтиёрлар диёри» шартда бетақорор Ўзбекистонни мадҳ этувчи, тинчлик, дўстлик ҳақидаги ёшларни Ватанин севишга ундовчи шеър ва қўшиқлар ижро этилди.

Кўрик-танлов натижасига кўра 1-ўринни Тошкент педагогика коллежи ўқувчилари қўлга киритди.

З.АЗИМБАЕВА, бошқарма бош мутахассиси

Суғурта истиқболлари муҳокама қилинди

Жаҳон иқтисодиётида миллий суғурта компанияларининг ўрни ва аҳамияти беқийс. Хусусан, мамлакатимизда суғурта тизимини ривожлантириш, шу йўл билан фуқаролар мол-мулкларини ва саломатлигини муҳофаза қилиш, етказилган зарарларни қоплаш, йирик компаниялар фаолиятини самарали ташкил этишда мазкур соҳа тараққиёти муҳим аҳамият касб этади.

Ана шундай миллий суғурта ташкилотларидан бири ҳисобланган «Ўзбекинвест» Миллий суғурта компаниясининг ташкил тоналанига 19 йил тўлди. Компаниянинг ўтган давр мобайни-

даги фаолияти, қўлга киритилган ютуқлар, амалга оширилган ишлар ҳамда келгусидаги режаларга бағишланган матбуот анжумани ташкил этилди. Миллий матбуот марказида

бўлиб ўтган анжуманда компания вакиллари, унинг доимий мижозлари ҳамда журналистлар иштирок этди.

Анжуман давомида компания томонидан ўтказилган «Мингинчи мижоз» акцияси ғолибларига эсдалик совғалари тақдим этилди.

Садоқат АЛИЖОНОВА, ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультети талабаси

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва «Uzbekistan Today» ахборот агентлиги умумтаълим мактабларининг 7-8-синф ўқувчилари ўртасида мактаб ҳақида инглиз тилида ёзилган энг яхши иншолар танловини

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танлов учун иншолар 2013 йилнинг 15 сентябрига қадар insho@xtv.uz, insho@inbox.uz электрон почталари орқали қабул қилинади.

Танловга юбориладиган иншолар учун талаблар: иншолар Microsoft Word муҳарририда, Times New Roman шрифтида, 14 кегль, ҳажми 2 саҳифадан кам бўлмаслиги керак. Барча ишларда муаллиф-ўқувчининг ҳамда инглиз тили фани ўқитувчисининг исми, фамилияси, мактаб рақами ва манзили, муаллиф, унинг инглиз тили фани ўқитувчиси ва мактаб маъмуриятининг телефон рақамлари кўрсатилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Истеъдод" жамғармаси ва Ўзбекистон "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий Кенгашининг

АХБОРОТ ХАТИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 4 мартдаги 57-сонли баёни билан тасдиқланган "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган чора-тадбирлар Дастури"нинг 32-бандида белгиланган вазифаларнинг ижросини таъминлаш мақсадида ёш олимлар ва талабаларнинг "XXI аср — интеллектуал авлод асри" шиори остидаги ҳудудий ва республика илмий-амалий конференциялари ўтказилади.

Ҳудудий конференцияларни ўтказиш манзили ва вақти куйидагича:

— Андижон давлат университетида (Андижон, Фаргона ва Наманган вилоятлари учун) — 2013 йил 4-5 июнь кунлари;

— Бухоро давлат университетида (Бухоро, Навоий ва Самарқанд вилоятлари учун) — 2013 йил 7-8 июнь кунлари;

— Гулистон давлат университетида (Сирдарё ва Жиззах вилоятлари учун) — 2013 йил 10-11 июнь кунлари;

— Тошкент давлат педагогика университетида (Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳри учун) — 2013 йил 12-13 июнь кунлари;

— Урганч давлат университетида (Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти учун) — 2013 йил 13-14 июнь кунлари;

— Қарши давлат университетида (Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятлари учун) — 2013 йил 17-18 июнь кунлари.

"XXI аср — интеллектуал авлод асри" шиори остидаги республика илмий-амалий конференцияси 2013 йил 28-29 ноябрь кунлари Термиз давлат университетида ўтказилади.

Конференциянинг мақсади:

Ўзбекистон Республикасида фан ва технологиялар модернизацияси борасида амалга оширилаётган туб ислохотлар самарадорлигини ошириш, мамлакатимиз тараққиётини таъминлашга ёшларни кенг жалб этиш, уларнинг иқтидори, илмий салоҳияти ва шижоатидан унумли фойдаланиш ҳамда замонавий техника ва технология, ахборот-коммуникацион маданиятини пухта ўзлаштирган, мураккаб ва кенг қўламли вазифаларни ҳал этишга қодир бўлган билимли, етук ёш олимларни тарбиялашга қўмаклашиш, улар ўртасида ҳамкорлик муҳитини ривожлантириш, илмий фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш.

Ҳудудий ва республика конференцияларида куйидаги йўналишлар (секциялар) бўйича иш олиб борилади:

1-секция: Ижтимоий-гуманитар фанлар.

2-секция: Табиий фанлар.

3-секция: Аниқ фанлар.

Конференцияда иштирок этиш учун талабнома ва конференция материаллари тўпламига илмий мақола тақдим этиш зарур.

Ҳудудий конференцияларда илмий мақолалар куйидаги мuddатларга қабул қилинади:

— Андижон давлат университетида — 2013 йил 18 май кунигача;

— Бухоро давлат университетида — 2013 йил 20 май кунигача;

— Гулистон давлат университетида — 2013 йил 22 май кунигача;

— Тошкент давлат педагогика университетида — 2013 йил 23 май кунигача;

— Урганч давлат университетида — 2013 йил 24 май кунигача;

— Қарши давлат университетида — 2013 йил 27 май кунигача.

Конференция материаллари тўпламига илмий мақолалар учун талаблар:

— илмий мақолалар конференция йўналишларига оид долзарб мавзуларда, илмий таҳлил ва тугалланган фикрлар асосида, тегишли тақлиф ва тавсиялар билан тақдим этилиши лозим;

— тақдим этилаётган илмий мақолалар соҳа бўйича етук мутахассисларнинг қамида битта тақризи билан қабул қилинади;

— муаллиф ҳақидаги маълумотнома (объективка) ва муаллифнинг паспорт нусхаси тақдим этилади;

— ҳудудий илмий-амалий конференциясида қатнашши бўйича муаллифнинг фамилия, исми ва шарифи, мақола номи, конференция йўналиши (секция), ташилот номи, лавозими, хизмат манзили, телефон, факс ҳамда электрон почта манзиллари кўрсатилган Талабнома бўлиши зарур;

— конференция материаллари ўзбек, инглиз ва рус тилларида тақдим этилиши мумкин;

— илмий мақолалар матнлари таҳрир қилинган ҳолда А-4 форматдаги қоғозга, юқоридан ва пастдан 2,5 см., чапдан 3 см., ўнгдан 1 см. жой қолдириб, 1 нусхада расмийлаштирилади. Мақолалар номи, 1,5 интервалдан сўнг муаллифнинг исми ва отасининг исми ҳамда фамилияси бош ҳарфларда ёзилади, 1 интервалдан кейин ташилот ва шаҳар номи кўрсатилади. Сўнгра 1,5 интервал қолдирилиб, матннинг мазмунини 1,0 интервал қаторларда ёзилади. Матннинг электрон нусхаси MS Word дастурида, Times New Roman шрифтида, 12 кегел катталигида бўлиши ва 4 бетдан ошмаслиги лозим. Электрон нусхаси диск ёки флешкага ёзилган ҳолда юборилади ёки электрон почтадан жўнатилади.

Конференция Ташкилий қўмитаси илмий мақолаларни таҳрир қилиш ва саралаш ҳуқуқига эга. Конференция материалларини юбориш ҳамда маълумот олиш манзиллари:

— **Андижон давлат университети** — Андижон шаҳри, Университет кўчаси 129-уй (индекс 170100), тел.: (8 374) 222 30 62, (8 374) 222 31 91, факс: (8 374) 222 18 63.

Электрон почта: anddu_anjuman@inbox.uz
Масъул: Алиев Раимжон Усмонович, тел.: (8 374) 222 30 62;

— **Бухоро давлат университети** — Бухоро шаҳри, М.Иқбол кўчаси 11-уй (индекс 200100), тел.: (8 365) 223 65 94, факс: (8 365) 223 12 54.

Электрон почта: buxdu_anjuman@inbox.uz
Масъул: Қаҳҳоров Сиддиқ Қаҳҳорович, тел.: (8 365) 223 01 70;

— **Гулистон давлат университети** — Гулистон шаҳри, 4-мавзе (индекс 120100), тел.: (8 367) 225 02 75, (8 367) 225 36 45, (8 367) 225 38 01, факс: (8 367) 225 40 42.

Электрон почта: guldu_anjuman@inbox.uz
Масъул: Сулаймонов Амалиддин Нурбоевич, тел.: (8 367) 225 38 01;

— **Тошкент давлат педагогика университети** — Тошкент шаҳри, Юсуф Хос Хожиб кўчаси 103-уй (индекс 100100). Тел.: (8 371) 255 50 95, (8 371) 252 68 56, факс: (8 371) 215 54 18.

Электрон почта: tdpu_anjuman@inbox.uz
Масъул: Абдуазимов Азизжон Абдусобирович, тел.: (8 371) 255 50 95;

— **Урганч давлат университети** — Урганч шаҳри, Х.Олимжон кўчаси 14-уй (индекс 220100), тел.: (8 362) 226 35 67, факс: (8 362) 226 17 39.

Электрон почта: urgdu_anjuman@inbox.uz
Масъул: Давлетов Санжар Ражаббоевич, тел.: (8 362) 226 16 74;

— **Қарши давлат университети** — Қарши шаҳри, Қўнабоғ кўчаси 17-уй (индекс 180103), тел.: (8 375) 225 34 13, (8 375) 225 62 89, факс: (8 375) 225 57 01.

Электрон почта: qarshidu_anjuman@inbox.uz
Масъул: Ёзиев Лутфулла Ҳабибуллаевич, тел.: (8 375) 225 62 89.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги "Ўзлуксиз таълим тизимини дарсликлар ва ўқув адабиётлар билан таъминлашни такомиллаштириш тўғрисида"ги 4-сонли, 2001 йил 6 июлдаги "Йилнинг энг яхши дарслиги ва ўқув адабиёти муаллифи" танлови ғолибларига илмий даража ва илмий ўнвон бериш тўғрисида"ги 290-сонли қарорлари асосида Олий ва ўрта махсус, Халқ таълими вазирликлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрларнинг малакасини ошириш "Истеъдод" жамғармаси

«ЙИЛНИНГ ЭНГ ЯХШИ ДАРСЛИГИ ВА ЎҚУВ АДАБИЁТИ МУАЛЛИФИ — 2013» РЕСПУБЛИКА ТАНЛОВИНИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловда республика олий таълим муассасалари, академик лицей, касб-хунар коллежлари ва умумий ўрта таълим муассасалари педагоглари, илмий тадқиқот муассасаларининг илмий ходимлари, муаллиф ёки муаллифлар жамоаси (шу жумладан, ихидий гуруҳлар) нашр этилган дарслик ва ўқув адабиётлари (ўқув қўланма, электрон дарслик, электрон ўқув қўланма ва шу кабилар) билан иштирок этишлари мумкин.

Танлов умумий ўрта, ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълим турлари учун куйидаги номинациялар бўйича ўтказилади:

1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар бўйича яратилган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

2. Аниқ ва табиий фанлар бўйича яратилган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

3. Умумқасбий фанлар бўйича яратилган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

4. Иқтисослик фанлари бўйича яратилган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

5. Умумметодологик фанлар бўйича яратилган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

6. Мутахассислик фанлари бўйича яратилган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

7. Ахборот-коммуникация технологияларини ўқув жараёни ва амалиётга татбиқ этишга хизмат қиладиган энг яхши дарслик, электрон дарслик ва ўқув адабиёти.

8. Ёшлар онгига миллий ғояни сингдиришга ва баркамол авлодни тарбиялашга хизмат қиладиган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

9. Маданият, санъат, архитектура ва дизайн соҳасига доир энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

10. Чет тилини ўқитиш, ўргатишда янгича ёндашув татбиқ қилинган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

11. Таълим жараёнида инновацион, илгор педагогик технология ва услубларни ўқув жараёнига татбиқ этишга хизмат қиладиган энг яхши дарслик ва ўқув адабиёти.

Манзил: Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 42-уй. тел.: 233-34-20, 233-34-22, факс: 233-34-02

Ташкилий қўмита.

Танловга куйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

— танловда қатнашувчи муаллиф(лар)нинг фамилияси, исми, отасининг исми, тақдим этувчи муассаса (ташкilot) раҳбари томонидан Танлов комиссия раиси номига ёзилган хат, таълим муассасасининг илмий (педагогик) кенгаши қароридан нусха, муаллиф(лар)нинг илмий даражаси ва ўнвони, ишлаш жойи, лавозими ҳақида маълумотнома;

— муаллиф(лар) паспортидан нусха;

— тақдим этилаётган ўқув адабиёти (2 нусхада) ва мазкур адабиёт бўйича узвий боғланган намунавий ҳамда ишчи ўқув дастурлари;

— Мувофиқлаштирувчи кенгаш (ёки ваколатли кенгашларнинг грифига эгаллиги)ни тасдиқловчи ҳужжатларнинг нусхаси, ўқув адабиётига берилган гувоҳнома ва мавжуд бўлган буйруқ(лар) нусхасидан кўчирма;

— ўқув адабиёти бўйича тақризлар, шу жумладан, матбуотда чоп этилган мақолалардан кўчирма;

— Давлат патент идорасида рўйхатга олинганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси (электрон нашрлар учун);

— танловга топшириладиган жилдли ҳужжатларнинг рўйхати (реестри).

Барча ҳужжатлар танлов комиссиясининг ишчи органи — Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилади.

Номинациялар бўйича ғолибларни тақдирлаш:

1-мукофот: I даражали диплом ва пул мукофоти (битта ўрин)

2-мукофот: II даражали диплом ва пул мукофоти (битта ўрин)

3-мукофот: III даражали диплом ва пул мукофоти (битта ўрин)

Танловга қабул қилинган адабиётлар рўйхати оммавий-ахборот воситаларида эълон қилинади.

Танлов ғолибларининг дарсликлари иккинчи ва ундан кейинги нашрдан чиққан тақдирда, ўрнатилган тартибда илмий ўнвон ва илмий даража олишга даъвогар бўлишлари мумкин.

"Йилнинг энг яхши дарслиги ва ўқув адабиёти муаллифи" республика танловининг низоми олий таълим муассасаларининг электрон почтаси орқали ҳамда Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказида танишиш мумкин.

Танловга тақдим этилган ҳужжатлар, ўқув адабиётлари ва тақризлар қайтарилмайди.

ПАТЕНТ — КАШФИЁТЛАР КАФОЛАТИ

Патент, бу — бирор-бир янги топилма, ихтиро, саноат намуналари, фойдали моделлар, товар ва хизмат кўрсатиш белгилари, электрон дастурлар, маълумотлар базалари яратилганини тасдиқловчи ҳужжат. Муаллифлик ҳуқуқи эса бадий, мусиқий, адабий ва бошқа турдаги асарларни тасарруф этишга бўлган ҳуқуқ ҳисобланади. Интеллектуал мулкнинг муаллифнинг розилигисиз бошқалар томонидан ғайриқонуний ўзлаштириб олиниши ёки ўғирланиши, яъни плагиатлик муаллифлик ҳуқуқининг бузилганлигини англатади.

"Патент" лотинча "patens" сўзидан олинган бўлиб, гувоҳнома, ёрлик маъносини англатади. У ўзига хос янги турдаги интеллектуал маҳсулотлар, ихтироларга алоҳида ҳуқуқлар берилишини таъминлайди. Бундан ташқари, муаллифга ихтироси учун ҳимоя воситасини ҳам ўтайди.

Бугунги кунда патент масаласи долзарб аҳамият касб этмокда. Шунинг эътиборига олинган ҳолда, Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилоти томонидан ўн йилдан буён 26 апрель санаси "Халқаро интеллектуал мулк кун" сифатида нишонланади. Мазкур сана ҳар йили маълум бир мавзуба доирасида ўтказилиб, турли тадбирлар ташкиллаштирилади, фуқароларнинг муаллифлик ва патент олиш ҳуқуқлари борасидаги саводхонлигини оширишга эътибор қаратилади. Бу йилги сана "Ижодкорлик келажақ авлодга" мавзусига бағишланган. Бундан қўзланган мақсад кишиларни кўпроқ янгилик қилишга, келгуси авлод ҳам фойдаланиши мумкин бўлган ихтироларни амалиётга кенгроқ татбиқ этишга ундашдан иборат.

Патентлар тарихи, рухсат олишнинг эски ва янги тартиблари

Дастлабки патентлар ихтирога монополия ҳуқуқи деб аталиб, монархнинг хоҳишига биноан, бирор шахс ёки компанияга тақдим қилинган. Ўша вақтларда патент ҳуқуқи учун қандайдир ихтиро қилиш шарт эмас эди. Кимки ўзига омма эътиборини жалб қилишни истаса ёки етарли даражадаги маблағни тўласа, патентга эга бўлаверган. Бунда ихтиро имтиёзи, яъни патент уни бошқалардан ажратиб турмаган. Масалан, ихтиро имтиёзи тамаки маҳсулотларини чет элга сотиш, териси қимматбаҳо саналган жониворларни овлаб, мўйналарини пуллаш кабиларда ҳам намоён бўлган.

Замонавий патент тўшунчаси эса 1474 йили Венецияда пайдо бўлган. Шу йили

мамлакатда махсус фармон чиқарилиб, мавжуд ихтироларни қонуний равишда амалиётга жорий қилиш тартиби йўлга қўйилди. Янги қонун асосида ўзгалар ихтироларидан ноқонуний фойдаланишнинг олдини олиш ҳамда эгалик ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжат — патент тақдим қилиш тизими ишлаб чиқилди. Ўша вақтларда янги ихтиро учун олинган ҳужжатнинг амал қилиш муддати ўн йил этиб белгиланган. 1623 йили Англияда "Монополия ҳақида"ги низом қабул қилиниб, янги ихтиролар лойиҳасига патент бериш тартиблари янада аниқроқ белгиланган. Америка Қўшма Штатларида эса маҳсулотлар учун муаллифлик ҳуқуқи ҳақидаги қонун 1790 йилга келиб қучга кирган.

Патент олиш учун талабнома тўлдирилади ва уни бериш тартиби мамлакат патент қонунчилиги билан тартибга солинади. Патент асосан, давлат органлари томонидан берилади. Амалиётда муаллифлар ўз ихтироларини кўпроқ чет мамлакатларда патентлашга интиладилар. Бу жараён 1983 йилда халқаро патентлаш муаммоларини тартибга солиш мақсадида қилинган Саноат мулкни муҳофаза қилиш бўйича Париж Конвенцияси ва Халқаро патент кооперацияси бўйича иттифоқи орқали амалга оширилади. Агар қабул қилинган, қондалар бузилса ёки конвенцияларга риоя қилинмаса, суд орқали ҳуқуқи бузилган жисмоний ва юридик шахсларга зарарни қоплаш учун маблағ ундириб берилади.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК ҲИМОЯ ҚИЛИНАДИ

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикаси Интеллектуал мулк агентлиги томонидан Халқаро китоб ва муаллифлик ҳуқуқи ҳамда халқаро интеллектуал мулк кунига бағишланган матбуот анжумани ўтказилди.

Республикаимиз 1992 йилдан буён Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилотига аъзо бўлиб, Саноат мулкни муҳофаза қилиш бўйича Париж конвенцияси, Адабий ва бадий асар-

ҳуқуқни муҳофаза қилишнинг бу тури патент эгасига нафақат ўз муаллифлигини даъво қилишни, балки бутун умри давомида ва вафотидан сўнг 50 йилгача қонуний ворисларига асарларидан фойдаланиш ҳуқуқини ҳам таъминлайди.

Шунинг унутмаслик керакки, ҳар қандай интеллектуал мулкка патент берилавермайди. У халқаро ҳамжа-

лади. Биринчи босқич объектни яратиш (илмий тадқиқотлар ва тажриба-конструкторлик ишларини бажариш, патент-ахборот тадқиқотларини олиб бориш, муҳофазага лаёқатли объектларни аниқлаш) — ишлаб чиқувчи; иккинчи босқич яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофазага олиш — ишлаб чиқувчи ва патент идораси; учинчи босқич маҳсулотни чиқариш ва сотиш (ишлаб чиқаришни ташкил этиш ёки модернизация қилиш, лицензияларни сотиш, маркетинг тадбирларини амалга ошириш) — маҳсулот ишлаб чиқарувчи томонидан амалга оширилади.

мият учун ҳам янгилик бўлиши шарт.

Текширув жараёнида ихтиронинг олдин яратилган ўхшаш шакллари йўқлигини аниқлаш унинг муҳимлиги даражасини белгилаб беради. Иккинчи босқичда рўйхатга олиш ишлари амалга оширилади. Бунда берилган ариза экспертиза ўтказиш учун юборилади. Реферат, ихтиро формуласи ҳамда ариза бланкасининг сифатли тузилишига асосий эътибор қаратилади. Барча тайёргарлик босқичи ўтгандан сўнг, экспертизага юборилади.

Ушбу энг муҳим босқич камида саккиз ой давом этади. Экспертлар патентга лойиқлик даражаси ҳақида хулоса чиқариш мақсадида янгиликни халқаро қидирувга йўналтиради.

Ҳаядан маҳсулотгача

Бирор ғояни тайёр маҳсулотга айлантириш жараёни уч босқичда амалга ошири-

Ҳуқуқлар бузилса...

"Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 32-моддасида "патент эгаси бўлмаган ҳар қандай шахс патент билан муҳофаза қилинган саноат мулк объектларидан фақат патент эгасининг рухсати билан лицензия шартномаси асосида фойдаланишга ҳақли.

Патент эгаси саноат мулк объектларидан фойдаланиш

Sharh

ҳуқуқини ҳар қандай шахсга бериш тўғрисида (очик лицензия) агентликка ариза топшириши мумкин. Бу ҳолда патентни ўз қучида сақлаб турганлик учун ундириладиган патент божини шундай ариза тўғрисидаги маълумотлар агентлик томонидан эълон қилинганда кейинги йилдан бошлаб эллик фоизга камайтирилади", деб белгилаб қўйилган. Бундан ташқари, патент ҳуқуқи бузилган ҳолларда низолаз Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ кўриб чиқилади ва белгиланган тартибда жазо шакллари қўлланилади.

Ким етакчи?

Европа патент идораси (European Patent Office) 2012 йилда патенга буюртма берган компанияларнинг рейтингини тузиб чиқди. Унга кўра, "Samsung" компанияси рўйхатни бошлаб беради. Кейинги ўринларни эса "Siemens" ва "BASF" компаниялари эгаллаган. Биринчи ўнталикни ўтган йили 43-ўринда қайд этилган "ZTE" компанияси Хитой ақунлайди. Ўнталикдан Европада 4та, Осиёда 4та, океанортдан эса 2та компания ўрин эгаллаган.

Рўйхатда етакчилик бўлиб турган "Samsung" компаниясининг патентларини рўйхатдан ўтказиш учун топширган аризалари 2289тани ташкил этади. Иккинчи ўринга ҳолий топилган немис компанияси эса 2139та ариза берган. Кейинги ўринларни "BASF", "General Electric", "LG", "Robert Bosch", "Qualcomm", "Mitsubishi", "Ericsson", "ZTE" каби компаниялар банд қилган.

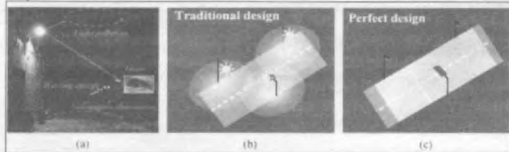
"Panasonic", "Philips" ва "Sony" компаниялари ўтган йилги натижаларини янгилай олмасдан, 11—13-ўринларни эгаллаб турибди. Патентга ариза бериш бўйича доим пешқадам бўлиб келган машҳур компаниялар "Huawei", "Nokia", "Microsoft"нинг кўрсаткичлари тушиб кетган. "Apple" эса кўплаб қонунбузарликларга йўл қўйгани боис бор-йўғи 371та патентини рўйхатдан ўткази олган, ҳолий.

Феруза ХОЛМУРОВА
«Ma'rifat» муҳбири

Сурайё СИРОЖИДИНОВА
тайёрлади

ХАВФСИЗ ВА САМАРАЛИ ЧИРОҚЛАР

Маълумотларга кўра, замонавий чироқлар билан кўчаларни ёритиш самарадорлиги 45 фоизни ташкил этиб, энергиянинг асосий қисми беҳуда сарфланар экан. Шунингдек, чироқларнинг атроф-муҳитга салбий таъсири ҳам 20 фоизга етиб, ҳашарот ва қушларнинг оммавий қирилишига сабаб бўлар экан.

Тайван ва мексикалик тадқиқотчилар гуруҳи Тайван миллий марказий университети олими Сюань Хао Ли бошчилигида белгиланган ҳудудларни ёритишга мўлжалланган диодли кўча чироқларини яратди.

Чироқ бир қанча ёруғлик диодларидан иборат бўлиб, одатий лампалардан фарқи равишда, уларнинг ҳар бири ёруғлик нурларини параллел тарзда тарқатувчи махсус линзалар билан жиҳозланган. Линза ва ёруғлик диодлари чироқ ичига шундай жойлаштирилганки, кўшимча нурлар ҳам атрофга тарқалмасдан фақатгина керакли томонга йўналтирилади. Натижада ёруғлик нурлари исталган бурчак остида, белгиланган ҳажмда таралади.

Мазкур янги лампалар самарадорлигини аниқлаш мақсадида 10 метр оралиқ масофа билан бир қанча кўча чироқлари ўрнатиб чиқилди. Натижада уларнинг оптик самарадорлиги 81 фоизни ташкил этди. Шунингдек, ёруғлигининг салбий таъсири кескин камайиб, бу кўрсаткич 10 фоиздан камроқни, нурларни беҳуда таратиш учун сарфланадиган энергия миқдори эса 2 фоизни ташкил этди.

ХАСТАЛИКНИ ЮЗДАН АНИҚЛАШ МУМКИН

Индида, буйрак касалликларини қон ва пешоб таҳлили олимасидан ҳам аниқлаш мумкин. Бунинг учун беморнинг юзига диққат билан қараш kifоя. Бироқ бунда гап буйрак поликистоз ҳақида кетмоқда. Лондондаги Қироллик коллежи (Британия) тадқиқотчиларининг таъкидлашича, юзда айлан ушбу хасталикдан дарак берувчи қисмлар мавжудлиги аниқланган.

Буйрак поликистоз — буйракда кисталар ўсиши билан боғлиқ касаллик бўлиб, қон юувчи ускуна — диализга боғланиб қолганларнинг ҳар ўнинчиси, буйрак кўчириб ўтказиш жарроҳлик амалиётига эҳтиёж сезаётганларнинг ҳар саккизинчиси аини шу хасталикка дучор бўлганлар ташкил этади.

Сичқонлар устида ўтказилган тажрибаларда ушбу касаллик сабаб тишлар ва юз суяги соҳасида ўзгаришлар пайдо бўлгани аниқланди. Бу ўзгаришлар жониворлар дунёга келган маҳалиёқ ривожлана бошлаган.

Шундан сўнг олимлар ушбу ўзгаришларнинг инсонларда қандай кечишини текшириб қўрдилар. Тажрибаларга ўртача 48 ёшдаги 19 нафар поликистоз билан хасталанган бемор иштирок этди. Уларнинг ҳам юзиди касаллик билан боғлиқ ўзгаришлар мавжудли-

ги қайд этилди. Жумладан, юз ва бурун узунлиги, ундаги аъзоларнинг симметрик жойлашувида ўзгаришлар аниқланди. Бу ўзгаришларни беморлардаги айрим генларнинг мутацияга учрагани билан изоҳлаш мумкин. Улар эса бевосита юз тузилишига ҳам таъсир кўрсатади.

Олимлар шу йўл билан келгусида ҳеч қандай ДНК текширувларисиз буйрак хасталигини олдиндан аниқлаш ва зарур чораларни қўллаш имкониятига эга махсус дастур ишлаб чиқишни режалаштирган.

ОДДИЙ ЭКРАНДАН СЕНСОРЛИ ДИСПЛЕЙ

Вашингтон университети (АҚШ) мутахассислари одатий экранларни сенсорли дисплейга айлантиришнинг арзон усулини ишлаб чиқиди.

Электр тармоғидан қувват олувчи сенсор суюқ кристалли панелга тушган сигналлар даражасини назорат қилувчи тизимга эга. Махсус дастурий таъминот эса қўл орқали буюрилган маълумотни таҳлил қилади ва керакли вазифани бажаради.

"Technology Review" манбасида келтирилишича, ишланма муаллифлари янги махсулотни мультимедия плеери ва бошқа содда электрон қурилмаларда муваффақиятли синовдан ўтказишди.

Таъкидлаш жоизки, ушбу янгилик замонавий сенсорли технологиялар каби самарали таъсирга эга эмас. Масалан, унинг ёрдамида pinch-to-zoom (бармоқлар орқали суратни катталаштириш) вазифасини амалга ошириб бўлмайди. Бироқ мутахассисларнинг фикрига кўра, ушбу лойиҳани йирик дисплейлар, масалан, музейларнинг кўргазмалари экранларида қўллаш мумкин.

ГИЛОС ИНСУЛЬТДАН ҲИМОЯ ҚИЛАДИ

Мичиган тиббиёт университети мутахассислари нордон гилос юрак қон-томир тизими фаолиятини яхшилаш, айниқса, инсултининг келиб чиқиш хавфини камайтиришга ёрдам беришини аниқлашди. Тажрибалардан маълум бўлишича, антоцианлар — мевага қизил ранг берувчи пигментлар ушбу хавфни камайтиришга катта ҳисса қўшади.

Олимлар гилоснинг фойдали хусусиятини юрак қон-томир хасталикларидида қўлланилувчи "Actos" (пиоглитазон) дори воситаси билан ўзаро таққослаб кўришди. Кемивувчи устида ўтказилган тажрибалар жараёнида улардан турли тестлар олиниб, қон босими, инсулт хавфини англаувчи барча кўрсаткичлар таҳлил қилинди. Натижада дори воситасига қараганда нордон гилоснинг самарадорлиги бирмунча юқори экани маълум бўлди. Гилос мўлжал олиш ва мувоzanатни ҳис қилишни кучайтириб, қон босимининг камайишига ҳам ёрдам берган.

Эндиликда гилоснинг беморлар учун энг мақбул миқдорини белгилаш борасида клиник тадқиқотлар олиб борилмоқда.

С.РУСТАМОВ тайёрлади.

Экваториал Гвинея қирғоқлари яқинида қароқчилар ҳужумига дуч келган Германиянинг "Leonhardt and Blumberg" компаниясига тегишли кема бортида бўлган гаровга олинган 4 нафар денгизчининг тақдири ҳозирча номаълум.

Ҳиндистон жанубидаги Тамилнад штати Коимбатур шаҳридаги кўп қаватли бинода жойлашган "Axis" банки бўлинмасида келиб чиққан ёнғин сабабли 4 нафар банк ходимаси ҳалок бўлган, 10 киши жароҳатланган.

АҚШнинг Алабама штатидаги Мобил шаҳри яқинидан оқиб ўтувчи Мобил-Ривер дарёсида табиий газ ортилган иккита кемада портлаш юз берган ва кучли ёнғиндан уч киши жароҳат олиб, касалхонага ётқизилган.

Мексиканинг Оахака штатида ноқулай об-ҳаво туфайли тиббий хизмат вертолётининг қулаб тушиши натижасида 4 киши ҳалок бўлган, воқеа жойида тиббиёт ходимлари ва қутқарувчилар иш олиб борган.

Аввал хабар берилганидек, Бангладеш пойтахти Дакка шаҳрида кўп қаватли бионининг қулаб тушиши оқибатида ҳалок бўлганлар сони 282 нафарга етган, вайрона остидан яна 60 киши қутқариб олинган.

Германиянинг Куйи Саксония федерал ҳудудида жойлашган Ротенбург аэропортида кичик самолёт тахминларга кўра двигателидаги носозлик сабаб қулаб тушган ва 4 киши ҳалок бўлган, ҳодиса сабаблари эса тегишли орган ходимлари томонидан ўрганилмоқда.

АҚШнинг Чикаго шаҳрида бўлиб ўтган аукционда 1913 йили бор-йўғи беш нусхада зарб этилган беш центлик «LibertyHead» тангаси нумизматлар томонидан 3,1 миллион долларга сотиб олингани маълум қилинди.

1500тадан ортиқ ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя этиш тўғрисида ишланган деворий плакатлар тарқатилди. Бу борадаги ишлар туман ёнғин хавфсизлиги бўлими томонидан назоратга олиниб, давом эттирилмоқда.

Н.МАМЕНОВ,
Ҳамза тумани ИИБ ЁХБ катта инспектори, кичик сержант

ЖАМОАТЧИЛИК БИЛАН БИРГАЛИКДА

2013 йилнинг биринчи чораги мобайнида турар жой бинолари ва аҳоли кўп йиғиладиган масканларда ёнғинларнинг олдини олиш, фуқароларнинг ёнғин хавфсизлигини таъминлашга қаратилган тадбирлардаги фаоллигини ошириш мақсадида Ҳамза тумани ёнғин хавфсизлиги бўлими

томонидан бир қатор ишлар амалга оширилди. Жумладан, маҳаллалар, хусусий уй-жой мулкдорлар ширкати, мактаблар, мактабгача таълим, табиёт мусассасалари ва бошқа масканларда ёнғин хавфсизлиги ҳолати бўйича тадбирлар ўтказилмоқда. Тадбирлар давомида муассаса-

лар ходимлари билан баҳор ва ёз фаслида туман ҳудудининг тозаллигини, ҳар хил ёнувчи буюм, қуриган ўт, шох-шаббалар ва ахлатлар йиғилиб қолишига ҳамда ёқиб юборилишига йўл қўймаслик, ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиш ҳақида суҳбатлар ўтказилди. Шу билан бирга,

Тошкент давлат шарқшунослик институти хорижий Шарқ ва Ғарб мамлакатлари тиллари, адабиёти, тарихи, маданияти, халқаро муносабатлари, шунингдек, Шарқ мамлакатлари ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий жараёнлари ривожланишини ўргатувчи Марказий Осиёдаги энг йирик ва нуфузли олий ўқув юрти ҳисобланади. Бугунги кунда институтда 10та бакалавриат йўналиши ҳамда 11та магистратура мутахассислиги бўйича таълим олиб борилади. Қуйида 2012–2013 ўқув йилида институтни мавжуд таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича давлат гранти ҳамда тўлов контракт асосида битираётган талабалар ҳақидаги маълумотлар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳри кесимида берилган. ТошДШИ раҳбарияти республикамиздаги давлат муассасалари, корхона ва ташкилотлар, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларидан мавжуд вақант иш ўринлари ҳақида маълумот беришларини сўрайди.

2012–2013 ўқув йилида Тошкент давлат шарқшунослик институтини тугатаётган битирувчилар тўғрисида маълумот

№	Таълим йўналишлари (мутахассисликлар)		Жами	Битирувчилар сони			Қорақалпоғистон Республикаси			Анжисон в.			Бухоро в.			Жиззах в.			Навоий в.			Наманган в.			Самарқанд в.			Сурхондарё в.			Сирдарё в.			Тошкент в.			Фарғона в.			Хоразм в.			Қашқадарё в.			Тошкент ш.			Бошқа давлатлар		
	коди	номи		грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт	Жами	грант	контракт										
а) Бакалавриат																																																			
1	5220700	Шарқ мумтоз филологияси	27	10	17	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	4	2	2	-	-	-	1	-	1	15	6	9	-	-					
2	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (тиллар бўйича)	129	30	99	1	-	1	1	-	1	6	3	3	1	-	1	1	-	1	5	2	3	4	-	4	4	2	2	1	-	1	16	2	14	5	1	4	5	1	4	-	-	79	19	60	-	-			
3	5120500	Фалсафа	15	5	10	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	3	2	1	1	1	-	1	6	3	3	-	-	-	-	-			
4	5220200	Тарих (Марказий Осиё халқлари тарихи)	27	12	15	-	-	-	-	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-	2	1	1	3	1	2	5	3	2	2	1	1	2	1	1	2	1	1	-	-	5	1	4	3	-	3	-	-				
5	5220200	Тарих (Хорижий мамлакатлар тарихи)	24	8	16	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	2	1	1	-	1	4	-	4	2	2	-	1	-	1	-	-	1	-	1	1	-	1	9	3	6	-	-			
6	5231000	Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (мамлакатлар ва минтакалар бўйича)	100	25	75	-	-	-	1	-	1	5	3	2	3	-	3	2	-	2	4	-	4	4	1	3	6	-	6	1	1	-	10	2	8	5	2	3	4	2	2	14	3	11	41	11	30	-	-		
7	5342400	Кореяшунослик	21	8	13	1	-	1	1	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	14	5	9	-	-				
8	5342500	Хитойшунослик	24	7	17	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	1	14	5	9	-	-			
9	5220400	Диншунослик	24	10	14	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	3	-	3	-	-	-	2	1	1	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-	3	2	1	9	4	5	-	-				
10	5310100	Сиёсатшунослик	27	8	19	-	-	-	-	-	2	1	1	1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	1	3	2	1	1	5	2	3	9	3	6	-	-			
Жами			418	123	295	2	-	2	9	3	6	20	9	11	8	1	7	8	1	7	20	5	15	14	3	11	25	8	17	6	4	2	43	10	33	20	7	13	14	5	9	36	11	25	193	56	137	-	-		
б) Магистратура																																																			
1	5A120102	Лингвистика (тиллар бўйича)	19	3	16	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	16	3	13	-	-					
2	5A120101	Адабиётшунослик (тиллар ва таълиқот йўналишлари бўйича)	8	2	6	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	5	1	4	-	-								
3	5A120104	Шарқ мумтоз адабий манбашунослиги ва матншунослиги	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	1	4	1	3	-	-							
4	5A120103	Мумтоз филология (турлари бўйича)	10	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2	7	-	-						
5	5A120201	Таржима назарияси ва амалиёти (Шарқ тиллари)	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	6	-	-							
6	5A120501	Фалсафа тарихи (йўналишлар бўйича)	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	3	1	2	-	-							
7	5A231001	Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (мамлакатлар ва минтакалар бўйича)	32	7	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	29	5	24	-	-								
8	5A231101	Жаҳон иқтисодиёти (минтакалар ва фаолит турлари бўйича)	11	2	9	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	9	-	-									
9	5A120302	Тарих (Йўналишлар ва мамлакатлар бўйича)	12	4	8	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	1	1	-	-	2	-	2	4	1	3	-	-							
10	5A102701	Халқаро муносабатлар	24	2	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	20	2	18	-	-							
11	5A120304	Тарихшунослик, манбашунослик ва тарихий тадқиқотлар методлари	9	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	1	-	1	-	1	5	1	4	-	-								
Жами			145	28	117	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	-	1	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	1	1	-	8	2	6	5	1	4	1	1	-	11	3	8	111	18	93	-	-			

АМАЛДАГИ ЧЕМПИОНЛИК МАСЪУЛИЯТИ

пойтахт терма жамоасини жиддий тайёргарлик кўришга ундамоқда

Бугун юртимиздаги аксарият олий ўқув юр்தларининг спортчи талабалари жорий йил Бухоро шаҳрида ўтказиладиган навбатдаги Универсиада спорт ўйинларига кизгин тайёргарлик кўришмоқда. Улар маҳоратли мураббийлар томонидан берилган назарий ва амалий билимларни пухта ўзлаштириб, ортирган тажрибаси мусобақалар майдонида, албатта, ўз самарасини беришига ишонишади.

Айтиш керакки, Универсиадада пойтахтимиз шарафини ҳимоя қилувчи терма жамоа вакилларининг ҳар доимгидек шашлари баланд. Эътиборли жиҳати шундаки, уларнинг қарийб 65 нафари Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтини талабалари ҳиссасига тўғри келмоқда. Шу боис мазкур таълим муассасасида талаба-ёшларнинг энг нуфузли спорт мусобақасига қай тарика ҳозирлик кўраётгани билан танишдик.

Тошкент шаҳри терма жамоаси уч босқичли спорт мусобақаларида доим етакчиликка эришиб келади, — дейди институт спорт клуби раиси Шерзод Шожалилов. — Шу сабаб Бухорода ўтказиладиган «Универсиада—2013»-да мазкур юксак натижаларни такрорлаш масъулияти ҳар бир талабадан тортиб, мураббийларни ҳам жиддий ҳозирлик кўришга ундаяпти. Институтимиз талабалари Универсиадада спорт мусобақалари дастурига киритилган

барча спорт турлари бўйича финал босқичи йўлланмасига эга бўлишгандан мамнунмиз. Уларни йирик спорт фестивалига кўнғилдагидек тайёргарлик кўришлари учун керакли шароитлар яратилган. Маълумки, аксарият талаба-спортчиларимиз юртимиз терма жамоалари аъзолиги ҳам ҳисобланишади. Улар Универсиадада қадар бир қатор ўқув-йиғин машғулотида, маҳаллий ва халқаро турнирларда қатнашиб, тажриба тўплайди, иродасини тоблайди.

Табийки, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтига тахсил олаётган талабаларнинг кўпчилиги нафақат мамлакатимиз, балки халқаро майдонларда ҳам ўзини кўрсатиб, маълум ютуқларга эришган кучли спортчилар ҳисобланишади. Ўз вақтида Универсиадада кашф этилиб, кейинчалик Олимпиада ўйинларида ватанамиз шарафини ҳимоя қилган аксарият етук спортчилар айнан ушбу институтда ўқиган.

«Universiada—2013»

Бугун ҳам таълим муассасасида уларнинг муносиб издошлари, ўринбосарлари камол топмоқда. Жумладан, 2-босқич талабаси 78 килограмм вазнда гиламга қиқши қутилаётган полвон Шаҳбоз Сайитмуродов ҳам бор. У 2010 йили Деҳли шаҳрида кураш бўйича бўлиб ўтган ёшлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида олтин медални қўлга киритган. Белбоғли кураш бўйича жаҳон чемпиони, «Универсиада—2010» ғолиби Зайлобиддин Ортиқов, Осиё чемпиони Элбек Сотволдиев, ёш енгил атлетикачиларимиз орасида донг таратаётган Ботир Акмонов ва Ирина Асанова, Ўзбекистон олий лигаси чемпионатида қатнашувчи волейболчи қизларимиз, футбол бўйича ёшлар терма жамоаси сафида жаҳон чемпионатида йўлланма олган Жавлон Мирабдуллаев ва бошқа спортчилар номини мамлакатимизнинг бошқа олий таълим муассасаларида ўқиётган спортчи талабалар ҳам яхши билишади. Бу эса Универсиада спорт мусобақалари шиддатини янада оширади, медаллар учун кенадиган бахсларнинг мurosасизлигини оширади.

Қолаверса, спортчиларга жиддий беллашувлар арафасида далда бериб, уларни янги галабалар сари руҳлантирувчи мураббийларнинг кўплиги ҳам институт жамоасининг «Универсиада—2013»-даги муваффақиятларига ҳисса қўшиши, шубҳасиз. Хусусан, футбол бўйича институт жамоасини бир неча қарра Универсиада чемпионига айлантирган профессор-мураббий Раҳмонберди Нуримов, волейбол бўйича шакллантирилган институт жамоасини бир неча бор Универсиадада ғолиблик сари етаклаган Леонид Акропетыанс бу гал ҳам кучли жамоа тузган ва улар олтин медаллар сонини оширишни ният қилмоқда. Белбоғли кураш бўйича полвонларнинг мусобақага тайёрлаётган Шерзод Мирзенов каби ёш мураббийлар ҳам галабага жуда чанқок...

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтини талабалари Универсиадада спорт мусобақаларига катта ишонч ва қатъият билан ҳозирлик кўрмоқда. Бу эса бошқа терма жамоалар аъзоларини янада ҳушёрликка қорлаб, ғолибликка бўлган иштиёқини оширса, ажаб эмас.

Зоҳиджон ХОЛОВ

«БАРСА» ВАЗИЯТНИ ЎНГЛАДИ

Баскетбол бўйича ўтказиладиган Евролига бахсларининг чорак финал учрашувлари якунига етиб, ярим финалчилар тўртлиги аниқланди. Хусусан, «Барселона» ва «Панатинаикос» жамоалари ўртасида кечган сўнгги матч чорак финални безади.

Мазкур «жуфтлик»-да ғолиб номини аниқлаш учун томонларнинг ўзаро беш марта кўч синашишига тўғри келди. Сўнгги — ҳал қилувчи бахсда омад каталонияликларга қўлиб ёқди ва якуний ҳисоб 64:53 (28:14, 16:19, 7:10, 13:10) кўринишини олди (умумий ҳисоб эса 3:2). «Барса» тарихида Хуан Карлос Наварро жамоаси учун 15 очко ҳамғаришга эришга бўлса, «Пао» сафида Стефан Ласме 16 очко тўплади.

Энди каталонияликлар ярим финалда қўрва натижасига кўра, ЦСКА, «Реал» ёки «Олимпикос» билан бахшлашади.

«ЧЕЛСИ»НИ ПУНС ҚУТҚАДИ

Ўтатган ҳафта футбол мусобақаларига бой бўлди. Аввалига Европа чемпионлар лигасида мухлислар икки ҳайратомуз учрашунинг ғувоҳи бўлишди. Европа лигаси ярим финал бахслари эса тахминларга мос келди.

Туркияда «Бенфика» клуби футболчиларини қабул қилган «Фенербахче» жамоаси Кўркмас томонидан киритилган ягона гол эвазига кичик ҳисобда (1:0) зафар қўчди. 45-дақиқада мезбонлар пенальтини кўкча соғургани ҳам эътиборли. Мазкур натижа истанбулликлар учун жавоб учрашувида оз бўлсада устунлик бериши мумкин.

Швейцарияда «Базел»га қарши майдонга тушган «Челси» иродали галабага эришди. Чорак финалда «Тоттенхэм»ни сафдан чиқарган мезбонлар Лондоннинг яна бир жамоасига муносиб қаршилик кўрсатди. Фақатгина Давид Луиснинг қўшимча вақтда жарима тўпидан урган голи «аристократлар»га галаба келтирди (1:2).

Жавоб учрашувлари 2 май кўни ўтказилади.

ЯРИМ ФИНАЛ ОСТОНАСИДА

Теннис бўйича Штутгарт шаҳрида давом этаётган WTA туркумидagi халқаро турнирнинг иккинчи тур учрашувида кортга чиққан чехиялик ракеткачи Петра Квитова мезбонлар вакиласи Юлия Гергес билан куч синашди.

Уч сетга қўзилган мurosасиз курашда Петранинг қўли баланд келди: 6:2, 7:6(4), 6:2. Матч 2 соат 16 дақиқа давом этди. Кевитованинг чорак финал бахсидаги рақибаси хитойлик иктидорли теннисчи Ли На бўлади. Мусобақага иккинчи рақамли теннисчи сифатида киритилган Ли рақибасига осонликча таслим бўлмади.

Яна бир чехиялик спортчи Луси Шафаржова эса Мария Шарпапова имкониятини бой берди — 6:4, 6:7 (3), 6:3. учрашув 3 соат 9 дақиқага қўзилди. Мариянинг чорак финалдаги рақибаси сербиялик Анна Иванович бўлади.

С.МАХСУМОВА тайёрлади.

ЗАВҚ ВА МЕҲР УЛАШГАН УЧРАШУВ

Пойтахтимиздаги «Бунёдкор» стадионида «Хаёт учун!» хайрия футбол учрашуви бўлиб ўтди.

Мухташам стадионга футбол шуосида бевоcита қатнашиш орқали «Хаёт учун!» хайрия форум-марафони иштирокчиларини қўллаб-қувватлашни мақсад қилган минглаб спортсевар мухлислар жам бўлди.

Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, ижтимоий ҳимояга муҳтож инсонларга маънавий ёрдам кўрсатиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. «Обод турмуш йили» Давлат дастури доирасида бу борадаги ишлар кўлами янада кенгаймоқда.

Ушбу эзгу савий-харақатларда нодаватл ташкилотлар ҳам фаол иштирок этмоқда. Хусусан, «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси, «Хаёт учун!» кўкрак беzi саратони миллий уюшмаси, «Аёллар кенгаши» жамоат биришмаси, «Келажақ овози» ёшлар ташаббуслари маркази томонидан ташкил этилаётган «Хаёт учун!» хайрия форум-марафони жамиятда соғлом турмуш тарзини

қарор топтириш, ёшларни оммавий спортга жалб этиш, саратон хасталигига қарши курашга хизмат қилаётди.

Тадбирда «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси васийлик кенгаши раиси Г.Каримова 2010 йилдан буюн ўтказиб келинаётган ушбу анъанавий ижтимоий акция аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида катта қизиқиш уйғотганини таъкидлади. Бу йилги «Хаёт учун!» хайрия форум-марафони ва хайрия футбол ўйинининг минтақавий босқичлари 27 мартдан 18 апрелга қадар Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятларда бўлиб ўтди. «Келажақ овози» ёшлар ташаббуслари марказининг «Биз — бир жамоа, биз — бир оила!» акцияси билан биргаликда ўтказилган тадбирларда аҳолининг барча қатлами ваколинлар, жами 220 мингдан зиёд киши иштирок этди.

Хотин-қизларни асраб-авайлаш, уларга меҳр-эътибор кўрсатиш халқимизга хос эзгу қасиқатлардандир. Зеро, соғлом фарзанд туғилиши, улар-

нинг баркамол бўлиб вояга етиши, оилалар мустақамлиги ва турмуш ободлиги кўп жиҳатдан аёл зотининг саломатлигига боғлиқ.

«Хаёт учун!» хайрия лойиҳаси ана шундай муҳим ижтимоий мақсадга хизмат қилмоқда. Лойиҳа тадбирларида тўпланган маблағлар аёлларда учрайдиган саратон касаллигига қарши курашши йўлида сарфланмоқда. Ўтган йиллар давомида кўкрак беzi саратонини барвақт аниқлаш мақсадида Ўзбекистон, Жанубий Корея, АКШ, Исроил каби мамлакатларнинг онкогинеколог, маммолог, психолог, УЗИ мутахассислари томонидан юртимиз бўйлаб 27 минг аёл бепул тиббий текширувлардан ўтказилди, хасталик аломатлари аниқланган қарийб 400 нафар аёл зарур тиббий воситалар билан таъминланди. Айрим беморлар хориждаги клиникаларда даволанди.

Саратон касаллигини эрта аниқлаш имкониятларини янада кенгайтириш учун мамлакатимиздаги онкология диспансерларини замонавий тиббиёт жиҳозлари билан таъминлаш, ши-

фокорлар учун хорижлик экспертлар иштирокида малака ошириш машғулотларини ташкил этиш, дунёдаги етакчи тиббиёт клиникалари билан тажриба алмаштириш алоҳида эътибор қаратилмоқда.

«Хаёт учун!» хайрия форум-марафони АКШнинг Сюзен Комен номидagi саратон касаллигига қарши курашиш халқаро фонди билан ҳамкорликда ўтказиладиган ҳам мазкур лойиҳанинг халқаро миқёсдаги эътиборидан далолатдир.

...Майдонга театр ва кино ижодкорлари, санъаткорлар, спортчилар ҳамда «Келажақ овози» ёшлар ташаббуслари маркази аъзоларидан иборат жамоалар кириб келади. Шоу тарзида ўтган футбол учрашуви стадионга келган минглаб мухлисларга байрамона кайфият улашди.

Зоҳир ТОШХҲАЕВ,
ЎЗА мухбири

Муҳаммад АМИН (ЎЗА)
олган сурат.

Китоб миллатнинг ақл кўзини ёритувчи офтобдир!

ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ
НАШРИЁТ-МАТБАА ИЖОДИЙ УЙИ

www.gglit.uz

Сизга тақдим этилаётган ўзбек ва жаҳон адабиётининг энг сара намуналаридан бахраманд бўлинг!

Телефонлар: (+99871) 241-83-29. Моб.: (+99893) 577-41-81, (+99894) 622-74-41, (+99890) 945-06-06

www.gglit.uz E-mail: iptdgulom@sarkor.uz, info@gglit.uz

Манзилимиз: 100128, Тошкент, Шайхонтохур кўчаси, 86.

Ma'rifat

**TA'SIS
ETUVCHILAR:**

*O'zbekiston Xalq ta'limi
vazirligi, O'zbekiston Oliy
va o'rta maxsus ta'lim
vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va
madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi
Markaziy Kengashi.*

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-
NAZAROV, Baxtiyor DONIYO-
ROV, Farrux JABBOROV (bosh
muharrirning birinchi o'rinbosari),
Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib),
Husan NISHONOV (bosh muharrir
o'rinbosari), Nurlan USMONOV
(bosh muharrir o'rinbosari, "Учи-
тель Узбекистана"), Aleksey
CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учи-
тель Узбекистана"), Sa'dulla
HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot
agentligida № 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEKS: 149, 150. Г-418.
Tiraji 54946.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga kelgan ko'pyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi. 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuyda erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.
Navbatchi muharrir:
Abror UMAROULOV

Navbatchi:
Jo'rabek JANGIROV.
«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.
Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy
ЎЗА якуни — 23.00
Топshirildi — 01.15